

Nitlaixpowa wan nitlajkuilowa ika kuextekapan nonawatlajtol

Leo y escribo en mi lengua. Náhuatl de la Huasteca

Nawatl • Náhuatl • Nahua • Naua •
Mexicano • Mexika • Mexicanero

Wexkaamochtli
Libro del adulto

DIRECTORIO
Esteban Moctezuma Barragán
Secretario de Educación Pública

Rodolfo Lara Ponte
Director General del INEA

Créditos de la presente edición

Coordinación académica
Sara Elena Mendoza Ortega

Autoría del prototipo
Elisa Vivas Zúñiga
Guillermina Duarte Hernández

Adaptación a la lengua indígena
Aurelia Hernández Lara
Rutilio Méndez González
Moisés Hernández San Juan
Irineo Hernández Aguilar

Asesoría técnico pedagógica
Liv Kony Vergara Romaní
Leopoldo Valiñas Coalla

Validación
Margarita de la Cruz Hernández
Silvia Magally Vázquez Ricalde
Marisol Hernández Baltasar
Agustín Reyes Antonio
Flavio Fosado Torres
Nelson Martínez Barragán

Dirección gráfica y cuidado de la edición
Greta Sánchez Muñoz
Adriana Barraza Hernández

Seguimiento al diseño
Ricardo Figueroa Cisneros
Jorge Nava Rodríguez

Seguimiento editorial
María del Carmen Cano Aguilar

Supervisión editorial
Marlik Mariaud Ricárdez

Revisión editorial
Salvador Orozco Cruz
Verónica Cuevas Luna
Alejandro Silva Solís
Gabriel Nieblas Sánchez

Diseño y diagramación
Ricardo Valverde González
Humberto Brera Gómez
Mónica Monserrat Rivera Ochoa
Ricardo Pérez Rovira

Diseño de portada
Isabel Gómez Guízar

Ilustración
Ricardo Pérez Rovira

Fotografía
Guadalupe Velasco Ballesteros

Leo y escribo en mi lengua. Náhuatl de la Huasteca. MIBES 3. Libro del adulto. D. R. 2010 ©Instituto Nacional para la Educación de los Adultos, INEA. Francisco Márquez 160, Col. Condesa, Alcaldía Cuauhtémoc, Ciudad de México. C. P. 06140.

Esta obra es propiedad intelectual de sus autores, y los derechos de publicación han sido legalmente transferidos al INEA. Prohibida su reproducción parcial o total por cualquier medio, sin autorización escrita de su legítimo titular de derechos.

ISBN *Modelo Educación para la Vida y el Trabajo*. Obra completa: 970-23-0274-9

ISBN *MEVyT Indígena Bilingüe con Español como Segunda Lengua*: 970-23-0500-4

ISBN *Leo y escribo en mi lengua.* Náhuatl de la Huasteca. MIBES 3. Libro del adulto: 978-607-9033-53-8

Impreso en México, 2019.

Tekpanmatilli

	Amaiswatl
Ixnexitilli	5

Setilistli Se. Tiankistli	7
----------------------------------	----------

Tlamachtilli Se	8
Tlamachtilli Ome	26
Tlamachtilli Eyi	42

Setilistli Ome. Nochinanko	61
-----------------------------------	-----------

Tlamachtilli Se	62
Tlamachtilli Ome	82
Tlamachtilli Eyi	102

Notokaj:

Nochinanko:

Nochinanko flatilanketl:

Notlatilankaj:

Ni wejweyintinamochtli, kiyekana kenijkatsa inmojwantij inmomachtisej ika inmonawatlajtol, nojkia kualtias intlaixpowasej, intlajkuilosej wan inkiyekosej sekinok tlamachtilli; INEA tlen techyekana mokuatotonia pampa kineki nochi inmojwantij inwejweyintin siwamej wan tlakamej xiixtlamatikaj.

Ika ni kamanalli inmechtlajpaloa, wan kineki ika pakilistli xiyajtiyakaj, ika pakilistli ximomachtikaj.

Ajasitilistli

Telpokatl wan wexketl:

- ◆ Moilwijtias kenijkatsaj kijtowa se nejtolli.
- ◆ Xijpanti, tlaya kijtowa nejtolli.
- ◆ Tijpewaltis tijyejyekos titlaixpowas.
- ◆ Xijtejtemo kenijkatsaj moijkuijlojtok wan tlaya intekij sekij nejtolli.
- ◆ Xikijkuilo se nejtolli: achtowi tijtejtemos kenijkatsaj tikijkuilos, teipan titlajkuilos, tikijitas wan tikualtlalis kampa timokuapolojtok.
- ◆ Ipan tlajkuilolli xijpantilis kenijkatsajtik tonawatlajtol: tokajyotl, miyakiltokajyotl, wan tetokajpatlaketl.

Setilistli Se
Tiankistli

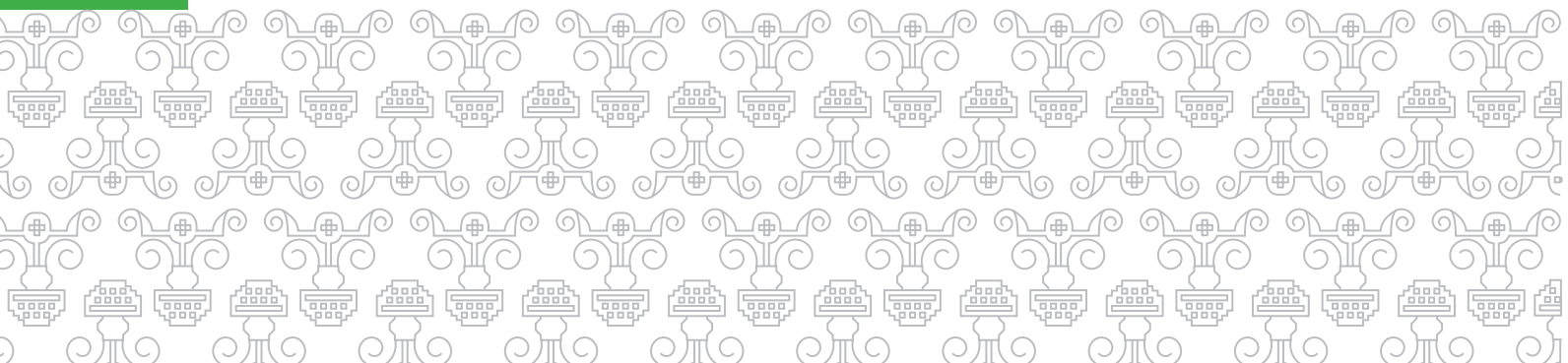

Tlamachtilli Se

Ajasitilistli

- ◆ Kichiwas piltekitsitsin kampa moilwijtias tlen itekij tlajtlamantik nejtolli wan tlajkuilolli.
- ◆ Tijpantis tlaya moijtowa ipan machiopantli.
- ◆ Xitlaixpowas.
- ◆ Xijkuamachili kenijkatsaj tijtekiwis tokajyotl.
- ◆ Tijpantis tlaya moijsajtij kemaj moijsuilowa se nejtolli.
- ◆ Tikijkuilos se amatlalilli wan tijtlajtlachilis tlan kualli tijchijtok.
- ◆ Tikijitas kenijkatsaj moijsuilojtok se nejtolli.
- ◆ Tijtlajtlachilis ome nejtolli tlen ika intekitikejya.

1. Xijtlajtlachili tlaixkopinalli wan xitlaixpowa tlajtoltinij.

2. Ximopowilikan.

Ximopowilikan tlen inkiitaj ipan tlaixkopinalli.

¿Tlake inmoilwaj kijtowa machiopantli?

¿Kenke flawel moneki ni machiopantli?

¿Kanke tikitstok sekinok machiopantli?

¿Tlake matiltilli sekinok machiopantli tlen tikitstok?

3. Xijtlajtlachili wan ximopowilikan.

Pajnemakaloyan Xoxolpan

Tijpixtokej nochi tlamantli pajtinij tijtemowijtokej **30 %** ijkini axpatio titlakowas, xiwalaj ipan ni pajnemakaloyan Xoxolpan wan ximopajti ika kentsin tlaxtlawilli nojkia.

Tijpixtokej sekinok tlamantli temotok ipatij **10 %**:

tlaawijyakatl, xapoj, witsmalotl, ichkatl wan sekinok.

Tonal tlen titekitij: lunes asta viernes.

Tikajtlapowaj ijnalok 9:00 kawitl,
tikaltsakuaj 18:00 kawitl.

¿Tlaya timoilwia kiijtowa machiopantli?

¿Tlen ni machiopantli kanke achi moneki moixpowas? ¿Kenke?

¿Kenijkatsaj imoilwia onyakatlami machiopantli?

4. Xitlaixpowa wan xijtempowa machiopantli.

¿Tlake matiltilli techmaka machiopantli?

¿Tlaya matiltilli tikitak achi melawak?

¿Tlake matiltilli titeilwis ma kitemolikaj ipan se machiopantli?

¿Kenke moneki ixnesis ipan machiopantli tlen kawitl tlapojtos?

5. Xijtlajtlachili tlaixkopinalli wan xikijkuilo tlen mitstlajtania.

¿Tlake itokaj tlajtsomaloyan?

¿Tlaya kichiawaj?

Ixtixipantsin
San pantsin
Ixtenexpantsin
Kokonepantsin

¿Tlachke itokaj panemakalli?

¿Tlaya kinemakaj?

Kuatlikonalli
Ixpollowani
Tentilowani
Tlapakonalli
Amatl
Tlaixkopinalli

¿Tlake itokaj amanemakalli?

¿Tlaya kinemakaj?

---

6. Ximoyolmelawa iwaya mowanpoyowaj tlen timowalmachtijkej.

7. Xijtemo tlaya kiijtowa machiopantli.

Xikilnamiki:

Machiopantli ni se pilkentsin nejtollí, motekiwia keman ika matiltillí, keman se tlamantli kitenkawaj kenijkij kinamakasej tlen kualistli, ni itekij matiltilli ma tlakowakaj; mopantia kampa tlanemakaj, tiankis, tekitikapan, kampa matiltilli ma axtlasoltepewakaj, ma momajtekikaj wan sekinok.

Moneki eltos kampa nelnempañ ken ni kualli kiixpowasen.

Xitlaixpowa

I. Xitlaixpowa wan xitlawak xijtenkixti kamanalli.

Timitstlalajmiktiaj achtowi ika moselti xitlaixpowa wan ika iyolik xijtempowa tlen tijkuamachilijki.

Chiltlaxkálnemakanij

San wetskatokej siwamej kinamakaj chiltlaxkalli ne Wexotlan tiankis, san kinextiaj, "Tomachiltlaxkalli, xoxochiltlaxkalli, ajolchiltlaxkalli, wajchiltlaxkalli wan pitsajchiltlaxkalli, ajwiyak wan totonik".

Noponaj mowalketsa se tlakatl iwaya isiwaj. Kinemakiltiaj ipañ se achi iswatl se ome chiltlaxkalli wan se teksistlapawaxtli. San yolpaktoken kiajwiyakmatij chiltlaxkalli.

Ni tlanamakanij Chikimekatitlan ewanij, kiijtowaj yanopa tekittl ika mopanoltiaj.

Tlajkuilojketl: Rutilio Méndez González

2. Xitlatempowa.

¿Tlachke mitsowijmakak keman titlaixpojki?

¿Tlachke kamanalli axwelki tijtenkixtij? ¿Kenke?

¿Kenijki tikitak ni nejtolli? ¿Kenke?

Tijmatiyaya:

Keman titlaixpowa, achtowi moneki tijmatis tlaya kineki matiltilli: ankin tlajkuilojki, ijkinij kuali wan yejyektsij kikuamachilisej ankij mitstlakakilisej.

3. Ipan ixpowalamochtli xijtlapejpeni se nejtolli wan ximonejnemilli xitlaixpowa ipan seyok tlamachtilli.

Ximopalewi ika ni se ome tlajtolli.

1. Ika yamaktsin xitlaixpowa nejtolli wan xijpanti tlen tlajtlani.
2. Kualli xijtenkixti kamanalli.
3. Ximokejketstin keman titlamis tikixpowas se tlajtolli wan keman ontlami tlajtolpamitl.
4. Xijmajto nejtolli itokaj, ipan tlaya amaiswatl mopantia wan ajkaya tlajkuiloj wan tlajtolixtonki. Nelia moneki achtowi moijtos ni matiltilli keman titlaixpowas.

1. Xijtlajtlachili tlaixkopinalli wan xitlaixpowa amatlalilli.

Aurelia kineki kichiwas pataskalli, axkiilnamiki tlaya motekiwia, kineki tlakowati tiankis, achtowi kitlajtlanilito ikomalej tlen kitekiwis.

Komalej Rosa, ¿kualtiaskia tinechilwis tlaya motekia keman mosenkawa pataskalli?

Kena, kiwika pitsonakatl o piyonakatl, o ken ta tijnekis tijsenkawas.

Ximochia komalej, achi kualli nijamatlalis, tlaj axtle ne ojtipan nikilkawati.

Nopa kena, na nojkia nechmelajtok, achi kualli tikijkuilosej.

2. Ximopowilikan.

¿Tlaya pano ipan tlaixkopinalli?

¿Kenke tlawel moneki moamatlalis tlen mokowas?

¿Tijchijtok se amatlalilli? ¿Keman tlaya tisenkawa?

---

3. Xijtlajtlachili wan xitlaixpowa amatlalilli.

Patskali

Amatlalilli tlen paskalli

Piyonakatl o pitsonakatl
 Ajolin
 Chichimeketl
 Selayojtli
 Xonakatl
 Ajlavenoj
 Istatl
 Pitsajchilli
 Chayojtli
 Mekaweyojtli
 Tixtli

Tlen kitekiwiyaj kuaximaloyan:

Wapalli
Tlatejtsonkayotl
Kuaximaloni
Teposkuitstli
Tlakoyoniloni
Tlatatakatsowani
Kuapitstlaloni
Tlaalaxowani
Tlapalixtontli
Tlapalli

Tlen motekiwia tlamachtiloyan:

Kuatlikonalli
Amatl
Tlapaltlikonalli
Tlapalli
Tentilowani
Ixpolowani

4. Xitlajkuilo ipan flawasantli tlen kiijtosneki ipan ajachi nejtolli.

Tlen amatl itokaj:

Tlen tlakowasen:

Xikilnamiki:

Amatlalilli tlen titlakowasej nopa se pilkentsin nejtolli, motekiwiya keman se ontlakowa, moamatlalia nochi tlamantli tlen mokowasneki ijkinoy axsekiilkawas tlen motekiwis ipan se tlakualli, kampa tekitij, ipan se tlajtsontli, tlen motekiwia tlamachtilyan, wan sekinok.

5. Xitlajkuilo.

Linda kineki kichiwas ajwiyak tekoko wan kitsoyoni waknakatl, naman yas kikowati tlen tlatekiwis.

Tlen kikojki: Xojxojetl, kolantoy, pitsajchilli, waknakatl.

Xikijkuilo sekinok amatlalilli.

¿Tlachke tisenkawas?

¿Tlachke titlakowas?

¿Tlachke tisenkawas?

¿Tlachke titlakowas?

---

6. Nikan xikijkuilo amatlalilli tlen mowampoyowaj kiixpantijkej tlen achi mitspaktijtok, welis ax iwikal kej ta tikijkuilojki.

Tlajkuilojki nowampoj: _____

7. Xikijita monejtolis kej mitsijlia ika tlani.

¿Kipia itokaj tlen tikonijkuiloj?

¿Tikijkuiloj nochi tlen motekiwiya?

---

8. Xitlajkuilo tlen titlatekiwis keman tijchiwas tamalli.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Iwaya mowampoyowaj xitlajpejpenikaj se tlakualli wan xijchijchiwakaj amatlalilli. Xitlajkuilokaj ipan imoamaj.

Xitlajtlachilikaj, inkiitstiyasej tlen eltok wajkapan.

Xijwijwikalti nejtolli

1. Ipan tlamachtilli tikijitakej machiopantli wan amatlalilli. Teipan xikijkuilo eyi tlamantli tlen axkanaj iwikal tlajkuiloltinij.

Machiopantli	Amatlalilli

2. Xitlajkuilo wan ximopowilikan.

¿Ipan tlaya tlamantli mopatla?

¿Keman wan kanke motekiwia ni tlajkuiloltinij?

¿Tlaya ipampa moijkuilowaj?

Mokuamachilis tlajtoli

1. Xitlaixpowa

Kalchiwaj

Juan iwaya ikonej **José** kisenkawaj se **kalli**, **Lalo** kimpalewiaj kuasaka, sekij tlakamej kuakixtito ne chinanko **Pajonal**, keman asikij kikuakij ajwiyak **tekoko**, ika teotlak tenantli kisenkawas tlakualli ika se **totolin** wan se **kuapelech**.

Juan isiwaj yas mostla **Wexotlan** tlakowati tlen kimpolowa.

Ipan se kalli motekiwia miyak **tlamantli**, tlaketsalli, **kuatetomitl**, **kuamekatl**, **ojtlatl**, **apachijtl** wan sekinok.

Tlajkuilojketl: Tlamachtijketl Aurelia Hernández Lara

2. Xiyawaltsakua tlajkuilolli tlen tliltik.

3. Xitlajkuilo ipan flawasantli tlajtollitlen tilitik.

1. _____	8. _____
2. _____	9. _____
3. _____	10. _____
4. _____	11. _____
5. _____	12. _____
6. _____	13. _____
7. _____	14. _____

4. Naman xikiniyokatlalli wan xitlajkuilo kampa kinamiki.

Masewaltokajyotl	Tlapiyaltokajyotl	Tlatokajyotl	Tlamantinijinintokaj

5. Xitlaixpowa.

Tijmatiyaya:

Kamanaltinin tlen inmowalmachtijkej intokaj tokajyotl wan tikintekiwiyaj kaman tikintokajtiaj nochi tlen onkaj ipan ni tlaltepaktli ken: masewalmej, tlamantinijin, tlatokajyotl, weyatl, kuatitlamitl, tlen axmoita tokajyotl wan sekinok.

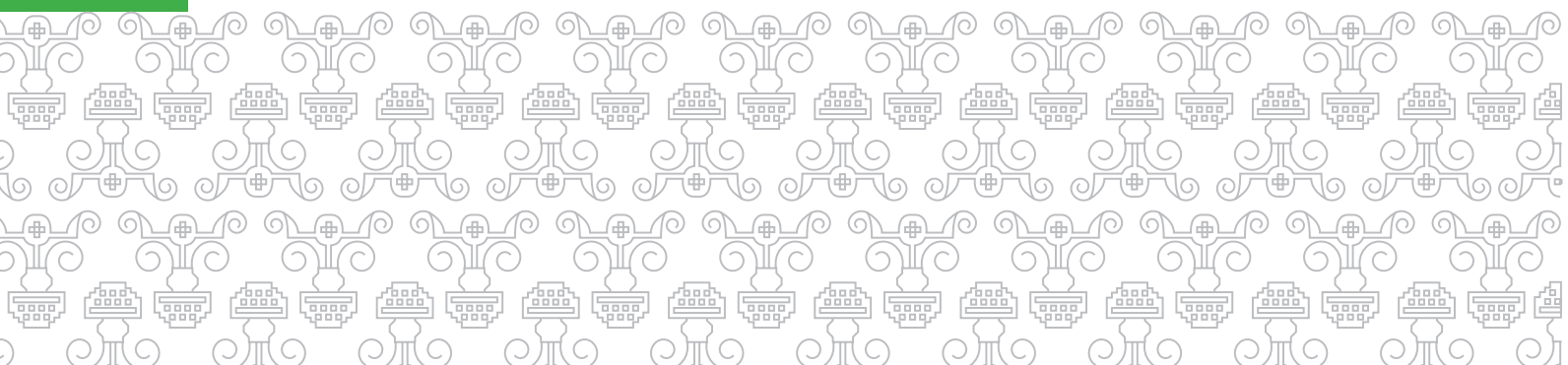

Tlamachtilli Ome

Ajasitilistli

- ◆ Mopantis tlen welis matiltilli, tlatenkawaloni, xijpantilijtia wan xikixpojtia itokaj wan ompakatokaj.
- ◆ Mopantis tlatnamikilli ipan **tlatenkawaloni**.
- ◆ Monejnemilis tlaixpowalli.
- ◆ Mokuamachilis ken motekiwis **miakiltokajyotl**.
- ◆ Mopantis tlatnamikilli tlen moijkuilos.
- ◆ Moijkuilos se **amatlaxtlawaloni**.
- ◆ Mokuatlalis nejtolli mokixtilis wan mopiwilis tlatnamikilli.
- ◆ Mopantis kenijkatsa mokualsenkawas nejtolli.
- ◆ Mopantis kej motekiwis tlachialnejtolli tlen moijitak ipan nejtolistli.

1. Xitlajtlaichili tlaixkopinalli wan xikixpowa ijtolli.

2. Ximopowilikan

¿Tlachke nejtolli ixnesi kampa tlanamakaj?

¿Tlachke matiltilli?

¿Kanke sejkanok tikinitstok?

3. Xitlajtlachili wan ximopowilikan tlen tlatenkawaloni, xitlaixpowa itokaj wan iompakatokaj.

¿Tlachke mitsyolmelawa itokaj?

¿Keski iompakatokaj kipixtok tlatenkawaloni?

¿Tlachke techyolmelawa ixexelka?

4. Xitlaixpowa nopa tlatenkawaloni wan xijneltlachilli tlan asitok kipixtok tlen moneki matiltillis.

5. Xitlajkuilo ipan tlatsaktli tlen mitstlajtlania.

Tlatenkawaloni

¿Tlake motenkawa?

¿Ajkia kimaktilia tlatenkawaloni?

¿Ajkia kitenkawilia tlamachtilli?

¿Tlaya seyok matiltilli nojkia tlawel ipatij?

---

6. Xijtlajtlachilli tlatenkawaloni.

Pantsinemakaloyan Toawi Nantsij

Nimechtenkawiliaj ajwiyak pantsij wan axpatiyoj.

Nikaj tijnemakaj ixtixoj pantsij, san pantsij wan kokonepantsij, tlen motekiwis ipan mijkailwitl.

Xiwalakaj xitlakowakij.

Pedro Tepantsintlaj

Xikilnamiki:

Se tlatenkawaloni nopa se pilkentsij tlajkuilolli tlen tlayolmelawa matiltillis, tlatenkawa, tlatentlani, tlanamaka o tlakowa.

Kineki ma nochi kimatikaj, wajka matlatskiltia kampa miak nemij.

Sekij tlatenkawaloni motlalia kejni: kenijkatsaj eltok tlamantli tlen monemaka, tlaj wejweyi, kuajkualtsij, axpatioj, nelkualli, iyojtsin, ajwiyak, nelnelia moneki moijtos tlen ipatij. Kemantika tlatenkawaloni kiwika tlaixkopinalli.

Xitlaixpowa

1. Xitlaixpowa ijtoltinij ika yolajkomanalli kej mitsilwiaj.

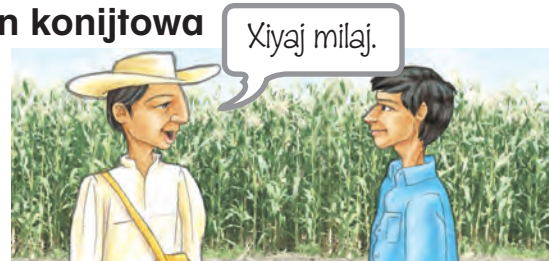
Tlanawatia

1.

San konijtowa

2.

Tlanawatia

3.

San konijtowa

4.

2. Xitlajkuilo tlen mitstlajtlaniaj.

¿Tlen matiltilli iyojyok tlajtollí?

¿Tlan ika san se tostli tikinixpowaskia kipiaskia san se matiltilli?

¿Kenke tlawel moneki nopa pajpatiltostli kemaj tikixpowaj se nejtolli?

Tijmatiyaya:

Nopa pajpatiltostli, nelnelia miak ipatij kemaj se kamanalowa, tlaixpowa ni motekiwia ipan nochi tlajtoltnij pampa kejni weli tijtenkixtiaj pakilstli, tlanamikilstli wan nochi tlen kineki kijtos tlajkuilojketl wan ankij tlaixpojketl.

3. Xitlaixpowa.

Timitsonilwiyaj san xikixtojtokatij ni tlaixpowalli wan ximachilli nejtöl.

Wewejtlajtöl

Xikijto se kamanalli tlen imelak amo kejmaj xitlakajkayawa.

Kemaj tikitaz wetstok se pilsintlankochtsij xijtlalana ika tlajsojtli.

Amo xitlachteki, ximomilti, xitekiti kej inoj axtlanoj mitspolos.

Noneki tikimpalewis moikniwaj ipan se tekittl ipan se kokolistli, pampa mostla, wiptla motechmonekis se tlapalewilli.

Aurelia Hernández Lara, "Propuesta pedagógica: La lengua oral y escrita en un aprendizaje simultáneo", en *La lengua materna del niño*, UPN, Hidalgo, México, 1997.

4. Sempa xitlaixpowa nejtöl kej mitsijwaj.

Ika se ixelka: ken tlanawatia.

Ika ome ixelka: ken konijtowa.

Ika eyi ixelka: ken tlanawatia.

Ika nawi ixelka: ken konijtowa.

5. Mokuamachilis notlaixpowal.

Xitlanankili kej mitsilwaj.

Nijkuamachilij tlen matiltilli nejtöl ixelka.

Kena ( )

Axtle ( )

Ika owij nikijtojtiyajki nejtöl ixelka.

Kena ( )

Axtle ( )

6. Xitlaixpowa ipan moixpowalamoch nejtolli “Tlamanalistli” wan xiyejeko, titlaixpowas keman sempa timomachtisej.

Ximopalewi kej mitsijliaj ika tlani:

1. Xitlaixpowa san xikixtojtoka nejtolli wan xijpanti tlaya kijtosneki.
2. Xijmokuitlewi kenijkatsaj titlatenkixtis.
3. Kualli ximotoskui kemaj tikijtos se tlajtollí.
4. Xikilnamikto nejtolli, ipan tlaya amaiswatl moiikuilojtok wan ankij tlajkuiloj wan tlajtolixtonketl.

1. Xijtlajtlachili tlaixkopinkanalli wan ximopowilikan.

¿Tlake kichiwa tlakatl?

¿Tlachke amatl nopa?

¿Tlachke matiltilli kipia?

---

2. Xitlaixpowa nejtolli wan xijpanti tlen moneki.

Amatlaxtlawaloni		
Itokaj tlanamakaloyan: AWIMOL		Machiotl: 00
Kanke wan kemaj:	Wexontlan tlen Hgo., 30 de itekij octubre meetstli, 2007 xiwitl.	
Tlakojetl:	José Aurelio San Juan González	
Tlen kikojki	Tlen ipatij	Tlen sansejko ipatij
Kantelaj	\$ 7.00	\$ 7.00
Kakawatl	\$ 50.00	\$ 50.00
Sempowalxochitl	\$ 25.00	\$ 25.00
Tlen nochi tlaxtlawas	\$ 82.00	\$ 82.00
Aarón González Vergara Tlanamakaketl		

1. Tlanamakaloyan itokaj	
2. Kanke wan kemaj	
3. Tlakojketl itokaj	
4. Tlen tlakojki	
5. Tlen tlamantini inimpatij	
6. Tlen keski tlaxtlajki	

3. Xitlajkuilo kenke moneki ixnestos nopa tlayolmelawalli ipan se amatlaxtlawaloni.

tlanamakaloyan	tlakowketl	tlen kikowki
tlen ipatij	tlen tonalli	keski tlaxtlajki

Xikilnamiki:

Amatlaxtlawaloni eli se amatl tlen temaka tlanemakaketl keman se akajya tlakowa, ipan ni moijkuilowa itokan tlanemakaloyan, tlen tonalli, keski ipatin se tlaxtlawa tlen tlakowa, wan itojtokan tlamantini tlen mokoiki. Tlawel ipatij pamapa nikan nesi tlen se tlakowa wan keski se tlaxtlawa, nojkia motekiwia keman tlaj se tlamantli ijtakajtok mitsnemakiltijtokej kualli ika tikixkowis tlenekaketl.

4. Xijtemiti amatlaxtlawaloni.

Amatlaxtlawaloni		
Itokaj tlanamakaloyan:		Machiotl:
Kanke wan kemaj:		
Tlakojketl:		
Tlen kikoiki	Tlen ipatij	Tlen sansejko ipatij
Kantelaj		
Kakawatl		
Sempowalxochitl		
Tlen nochi tlaxtlawas		
Tlanamakaketl		

5. Ximoxelokaj wan xijkualchiwakaj nejtolli.

- Xikijitakaj tlan nochi intekitikej kampa moneki.
- Xijtlajtlachilikaj inmotlajkuilol kampa intlanankilijkej.

Xijwijwikalti nejtolli

1. Xitlajkuilo wan ximopowilikan tlen nopa tlatenkawaloni wan amatlaxtlawaloni.

	¿Keman motekiwia?	¿Kanke motekiwia?	¿Kenke moijkuilowa?
Tlatenkawaloni	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Amatlaxtlawaloni	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

2. Xijwijiwalki ni ome tlajkuilolli tlen tikitak wan xikijkuilo eyi tlamantli tlen axsanse kipia.

Tlatenkawaloni

Amatlaxtlawaloni

Mokuamachilis tlajtolli

1. Xitlaixpowa nejtolli.

Tlapalewiltekitl

Se chinanko, kinejkej inintlamachtilyan, nochi mopalewiyayaj sekij **tatamej** wan **tepolkamej** kalchiwayayaj tlen kipiayaj **kawajmej** wan **tentsontsokomej** inijwantij kisakayayaj xalli wan apoltetl konkuiyayaj atenoj, sekij **tatamej** kisentiliyayaj tetl, nelia momakakej se weyi tekitl.

Siwamej wan okichpilmej no tlapalewijkej kisakakej tlen achi siltik tetl, kijtowaj, nopa **nanamej** kiilkajkej tlan mayanaj **piyomej**, **totolimej**, **chichimej** wan ininpilkonewaj, sentik tekitikej, keman kiitakej tlanestiwalaj wajka momakajkej yajkej ininchaj kemaj san tsajtsitokej **kuapelemej** wan **papamej**, san petlantokej **sitlalimej**, ne **tepemej** inintsonixko.

Amaj nochi momachtiaj **konamej, telpokamej, nanamej** wan **tatamej**.

Tlajkuilojketl: Aurelia Hernández Lara

2. Xiyawaltsakua wan xikijkuilo kamanalli tlen kiijtowa itstokej miak masewalmej, tlapiyalmej wan tlen tijnekij mayoltokaj.

Masewalmej

Tlapiyalmej

Tlen tijnekij mayoltokaj

3. Xikaxiti tlajtolpamitl xijtekiwi tlamiakiltokajyotl -mej.

Totomej

wakaxmej

Piyomej

Konemej

Tepemej

_____ kuaixko patlanij.
 _____ kikuaj sakatl.
 _____ kochij kuaixko.
 _____ tlaixpowaj wan tlajkuilowaj.
 Nowampoyowaj onmopajtiaj ipan _____ .

4. Xitlajkuilo se pilnejtoltsin ipan ni tlatsaktli, kampa motekiwis nopa (-mej).

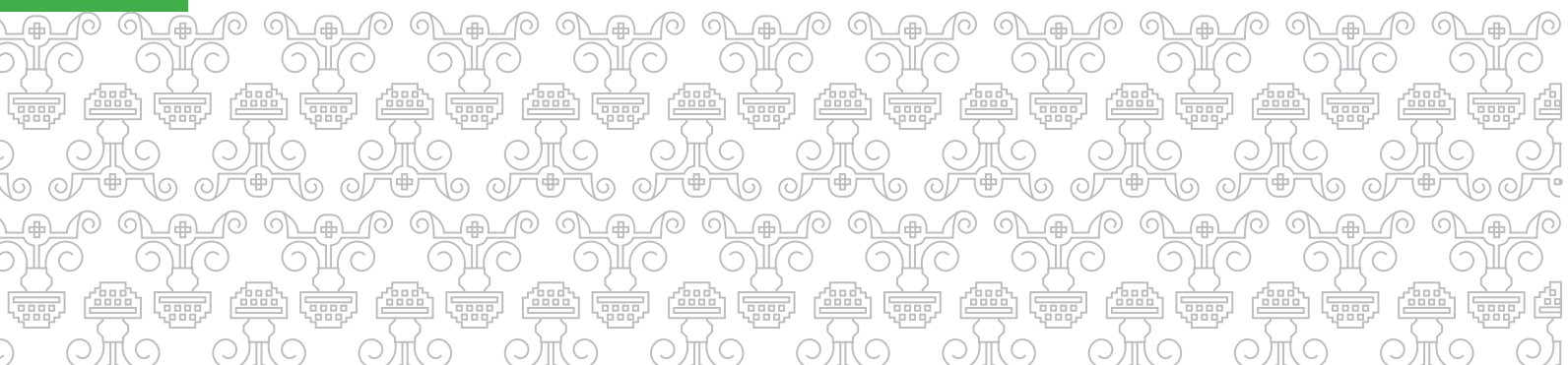
[illegible]

Tlamachtilli Eyi

Ajasitilistli

- ◆ Xijpantis matiltilli ipan se **ixpantli**, keman tikixpowa kamanaltinij.
- ◆ Xijpantis tlamachtilli tlen moijtowa ipan ixnpantli.
- ◆ Moyeyyekos tlaixpowalli.
- ◆ Mokuamachilis kenijkatsa motekiwis nopa: **tetokajpatlaketl**.
- ◆ Xijpanti tlamachtiltinij ipan se nejtoli tlen moijkuilos.
- ◆ Motemachis ken motekpanas tlamachtilli tlen ixnesis ipan nejtoli.
- ◆ Xitlajkuilos se **amatlajtlanilli**.
- ◆ Xijkualchiwa se nejtoli mopatlatias matiltilli wan kajkajtias tlen kiijtosneki.
- ◆ Mopantis tlen kiijtosneki wan ika moixjnextia ni ome nejtoli tlen tikintekiwiwkej.

1. Xijtlajtlachili ixpantli.

Teixtlajtlachilistli

Mexko teixpajtiyanij walasej teixtlajtlachilikij, teixpajtisej wan mitsilwisej tlaya ixteskatl mits kinamiki.

Tlan tiixtlankia, tiixtlíkisa wan tiixnakayoj, xiwalaj. Mitschiaj ipan kalwilantli tlen Chinanko Tewetlaj.

Kipewaltisej 9:00 kawitl wan kitlamiltisej 15:00 kawitl.

2. Ximopowilikan iwaya mowampoyowaj.

¿Kanajya tikitstok sekinok ixpantli? ¿Tlaya tlamantli?

¿Ajki inijwanti kinmatiltia matiltilli tlen ni ixpantli?

¿Kenke flawel moneki moixpowas ni nejtolli?

¿Tlake tlayolmelawalli kipia?

3. Xijtlajtlachili ixpantli wan xijtlaniwasani tlajkuilolli tlen achi mitspaktia.

Nijkan xitlajkuilo kamanalli tlen tijtlaniwasani ipan ixpantli.

Nijkaj xitlajkuilo se ome tlajtolli ika kamanalli tlen tijtlaniwasanij ipan ixpantli.

---

4. Amaj xitlaixpowa ixpantli itokaj wan xitlajkuilo tlen timoiljwia kiijsosneki.

---

5. Xitlaixpowa ixpantli wan xikinankili ni sekinok tlajtlanilli wan xitlajkuilo tlen mitsilwiaj.

¿Tlake tematiltia ixpantli?

¿Kenke nelmoneki tlen matiltilli ixpantli?

¿Ajkia kinojnotsa ni ixpantli?

¿Tlaya amatinij kiwikasej tatamej?

---

6. Xitlajkuilo motlalnamiikilis tlen tlamachtlistli.

---

7. Xitlajtlajchili tlaya ika motekpantok ixpantli wan xitlajkuilo kampa mitsilwaj.

Chichi pajtilistli

Xikimpajti mochichiway ika
kuekuechpajtli.

San tlapik xiyaj kampa
kaltepajtiloyan tlen achi
nechka, nojkia xikinchia
mochinanko
tlapiyaltepajtiyanij.

Tepajtisej nochi abril
meetstli tonalli.

Itokaj:

Tlanojnotsalli:

Ankij kititlaniliaj:

Tonalli wan kampa chinanko:

Xikilnamiki:

Ni ixpantli kipia wejweyi tlajkuilolli motekiwiya kemaj
titematiltisnekij se tlejtleya tlen mochiwas, mopepechowaj kampa
tlanenpa wan kampa miak kiitasej.

Ni ixpantli kemantika kipia tlaixkopinalli tlen san titlachilis nimaj
tijkuamachilis tlachke kiijtosneki. Ni ixpantli nojkia motekiwiya
ipan kaltlamachtiloyan kemaj kinnextiliaj konemej mamomachtikaj.

Xitlaixpowa

I. Xitlaixpowa tlajtolpamitl wan xitlajtlachili tlen kineki tlamatiltis.

1. Yalwaya asiko mokonej. (Ika pakilistli)
2. Mokokowa notata. (Ika kuesolli)
3. Naman niyas nipaxaloti Xochiatipaj. (Ika pakilistli)
4. Nechkatejki teposkawayoj. (Ika kuesolli)
5. Wejweyi elotl onka momilaj. (Ika pakilistli)

¿Tlaya kijtosneki tlajtolpamitl tlen I ika 4?

¿Tlan san se kakistli ika tikinixpowaskiya kijtoskia san se tlamantli?

¿Kenke tlawel moneki motejtemolis se kuali kakistli kemaj moixpowas se nejtolli?

Tijmatiyaya:

Keman titlaixpowas, kualli tijpatlatiyas tostli. Achtowi moneki tijmatis tlaya kiijsosneki tlanojnotsalli, tlen kineki matiltillis ankij tlajkuiloj wan teipan moneki tijyejyekos titlapowas, tijchiwas kejkaw tikualantok, tipaktok, timokuesojtok o timoyolajkomantok. Ijkinoy tijpankixtis tlajtollitlen achi ipatij wan tlen tijneki ma kikuamachilikaj tlen kikakisej.

Tlan kej ni timomajmachtis, wajka ijkinoy kualli kinelmatikaj nejtolli.

2. Xitlaixpowa nejtolli, xitlawak tijtenkixtis kamanalli.

Chikome xochitl

Tlen ni san timasewaltsitsij, tlawel tijtlajsojtlaj pilsintsij, yeka tikilwaj chime xochitl, pampa ajaya ika tiyoltokej. Techmaka chikawalistli, nemilistli wan pakilistli. Tojwantij axkeman tijmakawaj nochipa tijtekowaj. Tochaj axkeman poliwi pilsintsij.

Keman tijnekij ma asiki tochaj ni chikome xochitl, nelnelia timomakaj se kualitl tekittl yani ojtli tijwikaj:

- Titlayij.
- Titlapoxawaj.
- Titookaj.
- Titlamewaj.
- Titlajpiyaj.
- Tipixkaj.
- Titlasakaj.

Tlajkuilojketl: Aurelia Hernández Lara

3. Nijkuamachilis notlaixpowal.

Nijmachilij tlen kijtosneki pilneltoltsin.

Kena ( )

Axtle ( )

Ika owij nikixpojki pilnejtolsitsin.

Kena ( )

Axtle ( )

4. Xijtlapejpenikaj se nejtolli pan ixpowalamochtli wan xijnemilikaj pampa intlaixpowasej ika wal mostlaj.

Xijtokilij ni matiltilli wan xijyejyeko titlaixpowas.

- Xitejtemo nejtolli itokaj.
- Xitlaixpowa.
- Xijpanti tlaya kineki tlamatiltis.
- Xijtejtemo tlen nelmoneki tlaInamikilli ipan pilneltoltsin.
- Xijtejtemo ajkia tlajkuilojki.

1. Xijtlajtlachili tlaixkopinalli wan xitlaixpowa ipan ijtolli.

2. Ximopowilikan iwaya mowampoyowaj wan motlamachtijkaj.

¿Kampa tikonixpojki ijtolli tlaya pano?

¿Kenke moneki moijskuilos keman motlajtlaniaj se tlapalewili?

¿Tikixmati kejini nejtolli?

¿Tlaya moijskuilowa ipan se amatlajtlanilli?

3. Xijtlajtlachili wan xitlaixpowa tlajkuilolli tlen kipixtok amatlajtlanilli.

Tekipacholi: Timotlajtlaniaj se wejkatepostlanotsaloni.

Ohuatipan, Xochiatipan, Hgo., Tlatojkayotl 27 itekij tlen febrero meetstli, tlen 2010 xiwitl.

C. Pedro Bautista Martínez
Xochiatipan chinanko tlatilanketl
Tlanawatijketl tlen itstok.

Ika ni tlajkuilolli, timechwalitaj towampoyowaj wan totlanawatiyanij tlen chinanko Owatipan, pampa tijnekij xitechpalewi ika se tepostlanotsaloni. Kej ni kualli monechikosej towampoyowaj kemaj techonotsajsej tlanawatiyanij.

Tlaj kena techpalewisej, timitstlaskamatiliaj.

Tlamatiltia

C. José Manuel Santos Hernández
Tlanawatijketl

4. Ipan amatlajtlanilli kampa titlaixpojkej xijpanti tlen motekiwij.

¿Tlaya motlajtlaniaj?

¿Ajkia tlajtlani?

¿Kampa wan tlen tonalli kiiykuilojkej amatlajtlanilli?

¿Ajkia kitlajtlaniaj?

Tijmatiyaya:

Nopa amatlajtlanilli motekiwiya keman tijnekij titlajtlanisej tlapalewilistli ika se tekichijketl, tekitikapan tlajtlanili tlen totechmoneki.

Se amatlajtlanilli kej ni moijkuilowa:

- Tlen motlajtlania.
- Kanke wan tlaya tonalli moijkuilowa.
- Ajkia kitlajtlaniaj, tlaya itetij wan kanke tekiti.
- Kenijkatsa tlamatiltia o matlajtlania.
- Kenijkatsaj tlamakawas.
- Tokajyotl wan tokawasantli ankij motlojtlania.

Keman se tlanawatijketl kichiwa se tlajtanilli, kitlalia chimalli.

5. Xijkijkuido se amatlajtlanili. Xijtlajtlani mo tlamachtijkaj ma kentsi mitspalewi.

- a) Xijchiwa axtowi se amatekitl kampa tikijkuilos nochi tlen tijtekiwis ipan moamatlajtlanil.

¿Tlaya kualtiyaskia timotlajtlanis?

¿Ajkia tijtitlanilis amatlajtlanilli?

¿Kanke chinanko wan tonalli tijneki tijchiwas amatlajtlanilli?

¿Ajkia tlawasanis?

Xikinmatiltij mowampoyowa amatekitl tlen tikijkuiloj.

b) Xitlajkuilo amatlajtlanilli, xijtakilijtij iojwi tlen tikixmajtojkej.

c) Xijtlajtlachili moamatlajtlanil wan kualli xijsenkawaj.

Yani xijtlajtlachili:

- Ajasitok kamanalli.
- Asitok itokaj ajkia kitlaniliaj wan tlen ika tekitij.
- Tlen tonalli mochijki wan kampa mosenkajki.
- Tlen tomotlajtlaniaj.
- Asitok itokaj wan flawasantli tlen moamatlajtlaniaj.

Ximoyolmelawa iwaya motlamachtijkaj

1. Tijtlajtlachilikaj ixpantli wan amatlajtlanili. Xitlajkuilo eyi tlamantli tlen kiixnextiyaj.

Ixpantli	Amatlajtlanilli
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____

2. Xitlajkuilo wan ximopowilikan.

¿Ipan tlaya sanse matiltilli?

¿Ipan tlaya tlamantli mopatla?

¿Kemaj wan kanke motekiwiwaj?

¿Kenke moijskuilowaj?

Xijkuamachili tlajtollí

1. Xitlaixpowa wan xijtlajtlachili kamanalli tlen kitlaniwasanijtokej.

- Ta tiyajki tijkuito atl ika teotlak.
- Na niyas nijtekitij se ome pawa.
- Ya maltitij iwaya ikonewaj.
- Tojwantij tiyawij Wexotlan.
- Inmojwantij kimapalewitij totlai Pedro.
- Inijwantij kikuasej pitso tlakualli.

2. Xikaxiti tlajtollí ika ni kamanalli na, ta, ya, tojwantij, inmojwantij, inijwantij.

_____ nijchiwa achikiwitl. _____ yasej tlajtlamatij.

_____ inyawij intlakoatij.

_____ titokatij mostla.

3. Naman xitlajkuilo tetokajpatlaketl tlen poliwi, xijtejtemo kampa kinamiki.

Na	Ta	Ya
Tojwantij	Inmojwantij	Inijwantij

Nowampoyowaj iwaya na

Kemaj _____ tipaxalotoj Xaltipaj tikitakej se tlatenkawaloni tlatskitok ipan se weyi kuatenawak ne Antonio itlatsakpaj, kejni kiijtowa: “ _____ telpokatl kuali tijtlanis tomij san tijnamakas amochtini, tlaj tijneki achiyok matiltilli _____ niitstos Atlapechko, kalixmelak tekitikapan. _____ ichpokamej no welis intlanamakasej”.

Nowampoj kiijtoj kuatitok tlen _____ tlatenkawa, wajka tikinmaktilisej sekinok towampoyowaj tlaj _____ kinekisej tlanamakasej, wajka sentik tiyasej Atlapechko.

4. Xitlaixpowa nejtolli.

Xitlaixpowa nejtolli "chokistli" tlen eltok ipan moixpowalamoch kejnopa tijyejyekos kenijkatsaj motekiwia tetokajpatlaketl.

Xikilnamiki:

Tetokajpatlaketl nopa kamanaltinij tlen ika tikitokajpatlaj masewalmej tlen inka tikamatij ipan nawatlajtolli yani chikuajsej kamanalli tikintekiwi: na, ta, ya, tojwantij, inmojwantij, inijwantij.

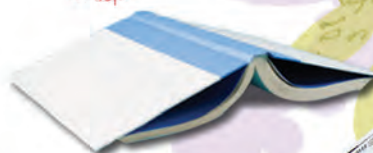
Selección de Empresas	
Nombre de la Empresa	
Dirección	
Ciudad	
País	
Actividad Principal	
Actividad Secundaria	
Actividad Tercera	
Actividad Cuarta	
Actividad Quinta	
Actividad Sexta	
Actividad Séptima	
Actividad Octava	
Actividad Novena	
Actividad Décima	
Actividad Undécima	
Actividad Duodécima	
Actividad Treceava	
Actividad Catorceava	
Actividad Quinceava	
Actividad Dieciséisava	
Actividad Dieciséptima	
Actividad Dieciochoava	
Actividad Diecinueveava	
Actividad Veinteava	
Actividad Veintiuna	
Actividad Veintidosa	
Actividad Veintitresava	
Actividad Veinticuatroava	
Actividad Veinticincoava	
Actividad Veintiseisava	
Actividad Veintiséptima	
Actividad Veintiochoava	
Actividad Veintinueveava	
Actividad Treintaava	
Actividad Treinta y una	
Actividad Treinta y dos	
Actividad Treinta y tres	
Actividad Treinta y cuatro	
Actividad Treinta y cinco	
Actividad Treinta y seis	
Actividad Treinta y siete	
Actividad Treinta y ocho	
Actividad Treinta y nueve	
Actividad Cuarenta	
Actividad Cuarenta y una	
Actividad Cuarenta y dos	
Actividad Cuarenta y tres	
Actividad Cuarenta y cuatro	
Actividad Cuarenta y cinco	
Actividad Cuarenta y seis	
Actividad Cuarenta y siete	
Actividad Cuarenta y ocho	
Actividad Cuarenta y nueve	
Actividad Cincuenta	

Ipan Domingo Hen 28 itekij
Julio meestsit Hen 2007 xiwit.
Kampa teopan Hen chinanko
Opanitan, ipan nawi kawit
ika teotlak.

Lalo Kikowij isawa
chi paowal
koyamitl nepa

Ajasitilistli

Telpokatl wan wexketl:

- ◆ Kualli xitlajkuilos tlen kenijkatsa tijnempajchijtias motekij.
- ◆ Xijpanti tlen yajaya inoj matiltilli eltok ipan nejtolli.
- ◆ Xitlaixpowa nejtolli wan xijpantijtias tlen achi pankisa tlalnamikilli.
- ◆ Xijpantis wan tikijitas kenijkatsaj matiltilli se ome nejtolli.
- ◆ Xijpantis kenijkatsaj titlajkuilojtias: achtowi tijtejtemos, teipaj xitlajkuilos, sempa tijkualtlalis kampa timokuapolos.
- ◆ Tijompakaijkuilos wan tijpatlatias nejtolli, san moneki axtijkuapolos tlen matiltilli, tijpiwijtias wan tijpatlatias tlajkuilolli.
- ◆ Xijpantis kenijkatsaj xitlawak moijkuilowa toneltlajtol: tlajtolmelajketl.

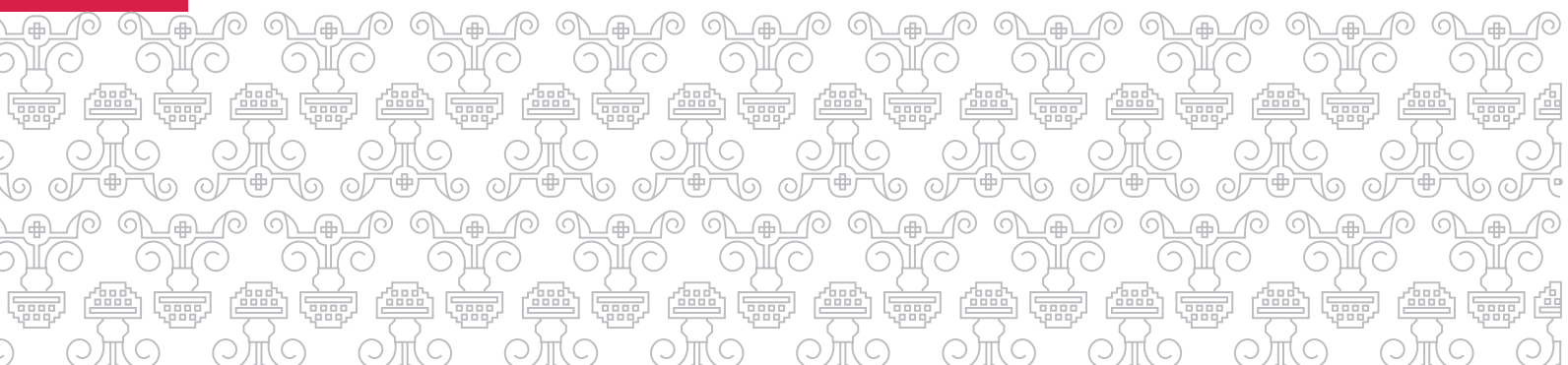
Setilistli Ome
Nochinanko

Tlamachtilli Se

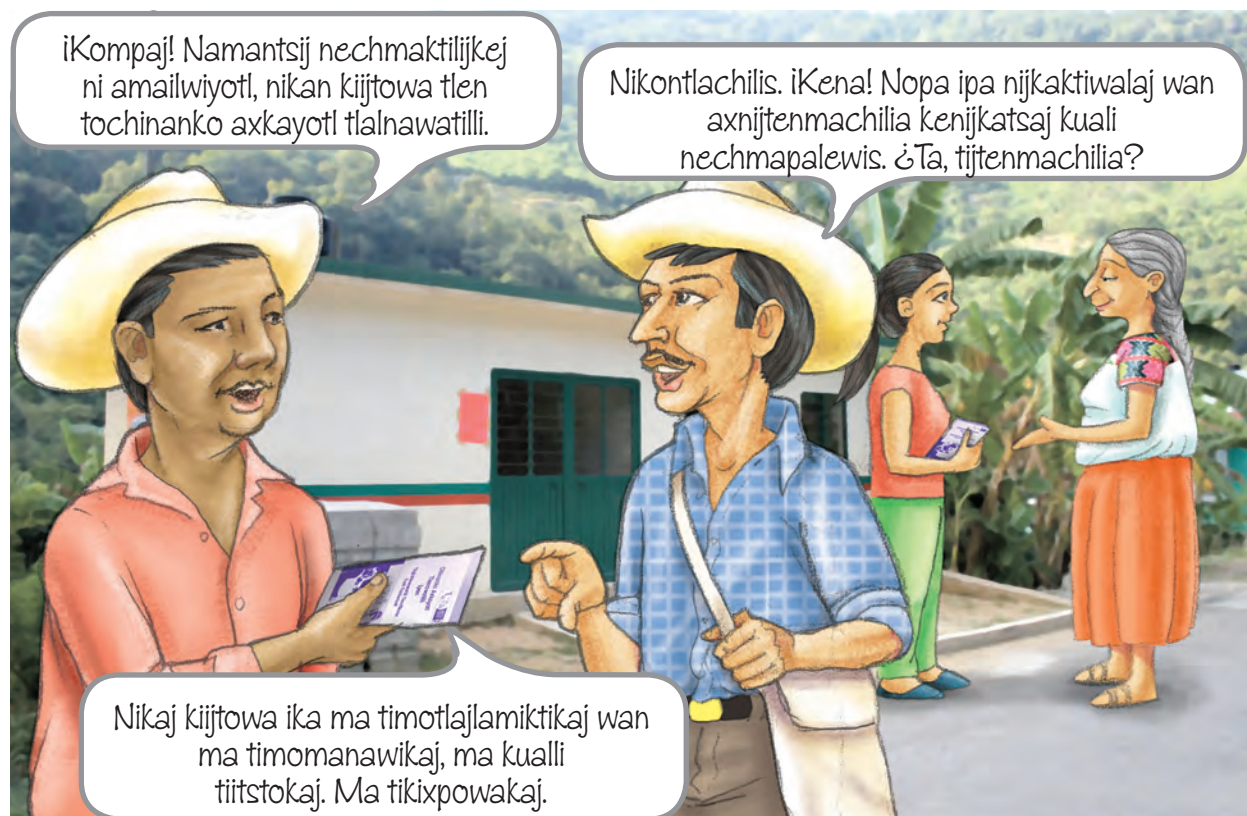
Ajasitilistli

- ◆ Xijpantis e ome kamanaltinij tlen kipia amailwiyotl tlaj tikixpowas itokaj.
- ◆ Xijpantis kenijkatsaj motekpantok matiltilli tlen moixpantia ipan amailwiyotl.
- ◆ Xijnejnemili xitlaixpowa; xijtlachiwas kejkak tikualantok, teipaj kejkak tiyolajkomantok.
- ◆ Mokuamachilis kenijkatsaj tijtekiwis: tokajtlasenkaiketl.
- ◆ Xitlajkuilos tlalnamikilistli tlen kisenkawas nejtolli.
- ◆ Xitlajkuilo se tlatlalwilamatl.
- ◆ Xijkualchiwa nejnejtolli san moneki mo xikompakajijkuilo matiltillistli.
- ◆ Xijpanti kenijkatsaj mosesenkajtok nejtolli.
- ◆ Xijpanti tlaya kineki matiltillis ni ome nejtolli.
- ◆ Xijwijwikalti nejnehtolli, tlen ika titekitijka.

1. Xitlajtlachili wan xitlaixpowa ijtolli.

2. Xitlanankili wan ximopowilikan iniwaya mowampoyowaj.

¿Tlaya nejtolli kimaktili ichpokatl towampo?

¿Tikixmati ni amailwiyotl? ¿Kenijkatsa kichijtokej?

¿Kanke nojkia tikitstok?

¿Tlaya matiltilli kualli tijpantisej ipan ni amailwiyotl?

---

3. Xitlaixpowa tlajkuilolli tlen tlayekantok ipan amailwiyotl tlen Chinanko Axkayotl Tlanawatilli wan xikijkuilo se ome tlajtolli tlen timoilwia ixnesis.

Xijwijwikalti tlajtollitlan san se o ax san se matiltilli wan ximotempowilikan iniwaya mowampoyowaj.

4. Xitlaixpowa amailwiyotl wan se ome tlapowaltlanawatilli tlen Chinanko Axxayotl Tlanawatilli wan xijnankili tlajtlanilli.

¿Tlachke kiijtosneki “tikajokuis wan tisentekiwijos motlajtol...”?

¿Tlachke tikijtowa ta tlan “tisenpixtos wan tikualsenkawas kampa timochantlalijtok wan tijmanawijos motlal...”?

¿Tlaya tlaxexelolli kiijtowa “tlen kenijkatsaj ika inmonemiltiaj” wan kenijkatsaj motekiwia tlanawatilli mochinanko?

¿Tlaxke tlamaxtilaxkayotl tijpantia?

¿Tlaya axkayotl kipiayaj siwamej?

---

5. Xikijita wan xitlaixpowa itojtokan tlaxelolli amailwiyotl tlen Chinanko Axkayotl Tlanawatili.

Ixpanketsalli

Tokajyotl

Ompakatokajyotl

Tlaixkopinkayotl

Nejtolli

Chinanko Askayotl Tlanawatilli

Tekitlayekanketl Nopa Secretaría de Gobernación

Ijtolli tlen ika mosenkawa ma kipiwiikaj ome wan eyi tlajtolpamitl tlen 1º tlanawatilli., kiyankuilijkej 2º tlanawatilli., moijkuenia axtowi tlajtolpamitl tlen 4º tlanawatilli.; wan kixatiliijkej chikuasen tlajtolpamitl tlen 18º tlanawatilli, wan kipiwiijkej se tlajtolpamitl tlen expa ixelka tlen 1 15º tlanawatilli tlen Mexko Tlalli tlanawatilli.

 Mexko Tlalli Tlanawatilli

Vicente Fox Quesada, tlen Mexko Tlalli Tlanawatijketl, kinmatiltia inmasewalwaj:

Ijtolli

Nopa Nochipa Tekichiwanij tlen Honorable Congreso de la Unión, ika itekiwaykayo tlen kinmaka 123 tlanawatilli wan tlasenkawalia ipan Cámara de Diputados wan senadores tlen nopa Congreso General tlen Mexko Tlalli Tlanawatilli, wan ika ininsentakaj legislaturas tlen tlatokajyotini, **Tlajtoa**:

Mosenkawa ijtolli tlen ika kipiwilia ome wan eyi tlajtolpamitl tlen 1º tlanawatilli, moyankuilia 2º tlanawatilli, moijkuenia axtowi tlajtolpamitl tlen 4º tlanawatilli wan kixatitia ika chikuasen

3

Xikilnamiki:

Amailwiyotl eli se amatekitl tlen matiltilli tlen moneki ipan chinanko. Tlamatiltia tlen topajkanemilis, manawilistli wan tlen masewalaxkayotl, wan sekinok.

Amailwiyotl kipia itokaj, iompokatokaj, ixexelka, nojkia kipia tekitikapaj kanke kiiykuilojkej wan kimoyajkej.

Ipan ni amailjwiyotl matiltilli tlen Tlanawatilli Chinanko masewalaxkayotl. Ni Tlanawatilli, eli iachiyo tlen tlapowaltlanawatilli 2, tlen eltok ipan Weyi Tlanawatilamatl Mexko Tlalli, tlen kinejmachia nochi axkayotl tlen ika moyekana chinanko Mexko tlalli, kinmanawia masewalmej tlen achtowi nikaj mochantlalijkej, kipiaj innemilis wan kenijkatsaj mopanoltiaj.

Masewalmej tlen kichiway se chinanko kampa nochi san sejko mopajpalewiaj, motekipanowaj, kipiaj nemilistli, wan sansejko itstokej, tlanawatilli nochi yani kitlepanitaj.

Tlaixpowalli

I. San ken mitstlajtlania xitlaixpowa.

1. ¡Yejeysij timotlakentijtok! (Yolajkomani)
2. Xikisiwilti motekij. (Kualankapaj)
3. ¡Nelweyixtok mokonej! (Yolajkomani)
4. Axtowi xitlakualtewa teipa tiyas. (Kualankapaj)

Naman xijkualsenkawa sekinok tlajtolli, san tlen ika ajkopa tokonixpojki.

Xikilnamiki:

Tlan titlaixpowas nelmoneki tikijitas tlan kiixnextia kualantli o yolajkomanalli, ken tikonixpojki, kemantika nojkia walaj pakiliskamanali wan tlen temachtli kamanali.

Nimantsij tikititas tlan titlaixpowas tlaya tlajtolli moixnextia, tlan se tlatempowalli o se tlapiyaltlatempowalli, nojkia poliwi kipiwas kualankatljatolli wan tlatlepanitaltlajtolli.

Keman titlaixpowas moneki xikijitas tlake tlajlamikilli kiiykuilojtokej wan ximotilkesti keman tijpantis tlatsoptintli, yanopa kichiwa ma tikixnextikaj tlajlamikilli tlen tojwanti tijpajkaitaj.

2. Xitlaixpowa.**Mokuamachilis**

Nowampoj, amo san ximosewi, amo san ximokueso, xijnemili motekij mojmotla. Ni tlalli mitstlasojtla, san moneki amo xijmakawa.

Tlan motekij amo mitsajkokoxtia, xijmajkawa kuesolli ajakatipa, weyitoteko mitspalewis, san moneki xijnemili motekij.

Motata mitsmachtijki tekittl, wan yanopa ika timopanoltis. Tlan yanopa tijchiwas, mokonewaj mitstlaskamatilisej.

Keman nochi nopa kuesolli tijpanos, wan Toteko kinekis mitsnotsas, moyolo sewis ika pakilistli pampa ta san timasewaltsij, amo san timomakajki, mojmotla titekitik.

3. Mokuamachilis notlaixpowal.

¿Owij nikixpojki nejtolli “Tlalnamikilistli”?

¿Tlaya kamanalli o nejtolli achi owij nikixpojki?

¿Ipan tlaya tlamantli nijtekiwis chikawak tlaixpowalistli?

¿Nijkajki tlen nechilwij notlamachtijkaj keman nitlaixpowas?

4. Xijtlapejpeni nejtolli tlen ixnesi ipan ixpowalamochtli wan tijyejyekos titlaixpowas keman sempa timomachtis.

Ika ximoyekanas ni se ome tlapalewilistli keman timomajmachtis titlaixpowas:

- Xitlaixpowa nejtolli wan xijpantilli tlen kineki tlamatiltis.
- Kualli xijtenkixti kamanalli.
- Xijpanti kenijkatsaj tlajtowa nejtolli wan xijtenyejyeko sekinok tlamantli kenijkatsaj tijtenkixtis.
- Xijmajto tlaya itoka nejtolli, amaiswatl kampa mopantia wan ajkia tlajkuilojtok. Ni matiltillili tlawel moneki axchtowi tikijitas kemaj tijchiwas tlaixpowalli.

1. Xijtlajtlachili wan xitlaixpowa tlen eltok.

Mopaxalowaj Nacha iwaya, Chenchakineki kimatisej kenijkatsa mosenkawa se tlatlalwilamatl tlen kitekiwisej keman mokuuaitis ikonej.

2. Ximopowilikan iniwaya mowampoyowaj wan motlamachtijkaj.

¿Ika tlake ipampa kichijkej tlatlalwilamatl?

¿Mitstlalwijtokej ika tlatlalwilamatl kampa mochiwa ilwitl?

¿Tlake matiltilli tlatlalwilatl?

---

3. Xitlaixpowa wan xijtlajtlachili tlatlalwilamatl nochi tlen okaj tlan wan tlen matiltilli.

4. Tlan tikixpojcia tlatlalwilamatl, naman xijpanti monekili.

¿Ajkia kitlalwiaj? (Kemantika axtijmatis o kena tijmatis ajkia tetlalwia.)

Tlen ipampa tetlalwia:

Kampa tlakuaaltisej:

Mochiwas ipan kawitl:

¿Ajkia kichiwa tlalwilistli?

Xikilnamiki:

Se tlatlalwilamatl eli se matiltillilli tlanotsalli keman tlanotsaj, tionyolpakij iniwaya sekinok itlanotsalwan. Tlalwilistli motekiwia, keman mochiwa se pakilistli ken: kiaxitiaj xiwitl, monamiktiaj, kitlamiltiaj intlamachtil wan sekinok.

Tlatlalwilamatl kej ni mochiwa:

- Yawi itokan tlen tetlaljwia (masewalli o tekitikapan).
- Ika tlaya ipampa tetlaljwia.
- Tlaya tonalli, kawitl wan kanke monechikosen.
- Tlamakawalistli wan tlawasantli tlen tetlaljwia.

Sekinok tlajtolli tlen axixnesi ipan tlatlalwilamatl:

- Tlajpalolli.
- Tlatemachia tlan nelia yasej.

5. Xitlajkuilo se tlatlalwilamatl. Xijtemo se ilwitl, nechikolli seyok pakilistli, kampa ta mitstlanejtokej tijchijchiwas tlatlalwilamatl wan titemajamakas.

Axtowi xijtejtemo kenijkasan tiijkuilos tlatlalwilamatl tlen mitsyakantias. Ximopalewi ika ni se ome tlajtlanilistli.

¿Ajkia tijtlalwis?

¿Ajkia tetlalwia?

Tlen ipampa tetlalwia.

Tlaya tonalli, kawitl wan kanke monechikosen.

Tlamakawalistli wan tokawasantli tlen tetlaljwia.

[illegible]

Xijwijwikalti nejtoli

1. Ipan ni tlamachtilli tikitakej amailwiyotl wan tlatlalwilamatl.
Xitlajkuilo tlen eyi kenijkatsajtik moijkuijlojtok ni ome amatekitl.

Amailwiyotl	Tlatlalwilamatl

2. Xitlajkuilo wan ximopowilikan.

¿Ipan tlaya ax san se?

¿Keman wan kanke motekiwia amatinin?

¿Kenke moijkuijlowaj?

¿Tlaya matiltilli kipiāj?

---

1. Xitlaixpowa ni se ome tlajtoli wan xikijita kamanalli tlen achi pankistok.

- Mostla tijchiwas **kuajkualtsin** tlajtsomalli.
- Kijitowa kinitskitok **wejweyij** michimej.
- Mokentijki **kostik** iyoyoj keman kixitij chikuasen xiwitl.
- Keman kipaxaloto ikompaj kiwiklij **selik** elotl.
- **Ajwiyak** kichiwa pantsin Adela.

2. Xijneltekiwi tokajtlasenkejketl, xijtlalijtin itepotsko tokajyotl ken masewalmej, tlapiyalmej wan sekinok.

_____ wakax tlakua kampa sakamilli.

Tiki _____ chokolatl ipan mijkailwitl.

Kiteki _____ awakatl towampoj Jesús.

Xikijita motekij wan xitekiti iwaya motlamachtijkaj wan mowampoyowaj.

3. Xikaxiti ni se ome tlajtoli ika tlen imelak kamanalli.

chichiltik

kostik

ajwiyak

tomawak

pitsawak

tolontik

Tijtekito _____ chilli.

Kampa ninejnemi tlawel onkaj _____ tlalli.

_____ chiltlaxkalli kichiwa noawi Inés.

Keman nitlamajkuis nimiktis _____ pitsotl.

Yalwaya kuajkuawito notelpokaj wan kiwalik _____ kuawitl.

Ipan Agosto meetstli onkaj _____ kuaxokotl.

Xikilnamiki:

Tokajtlasenkaiketl nopa kamanaltinij tlen kiijtowa kenijkatsajtik se masewalli, tlamantli, tlapiyalmej tlen ininwexka, kej eltokej inintlachiyalis. Ken nopa kisenkawaj tokajyotl. Ipan nawatlajtolli nochipa yawi itepotsko tokajyotl.

Kenijkatsajtik: kuali, axkuali, mokokowa, wewejtik, telpokatl, yejyetik, sosokitik, tlapajpaktik wan sekinok.

Kej ni:

Wewentsin Miguel kitlasojtlaj iixwiwan.

Weyi, siltsik, ax nelweyi, nelweyi.

Kej ni:

Tochinanko kipia **weyi** tlamachtilyan.

Kenijkatsajtik: tolontik, kuakaltik, yowaltik o malakaxtik, chijchikiltik.

Kej ni:

Yowaltik ameli eltok nochinanko.

Tlapali: aniltik, xoxoktik, soyotik, chipawak, ayajktik, kostik, yayawik o tliltik, tenextik wan sekinok.

Kej ni:

Lalo kikowij isiwaj **chipawak** yoyomitl nepa Wexotlan.

1. Xitlaixpowa nejtolli kampa “Masaatl”, ipan ixpowalamochtli.
2. Xitlajkuilo makuilli tlajtollí kampa tijtekiwis tokajtlasenkejketl.

1.

2.

3.

4.

5.

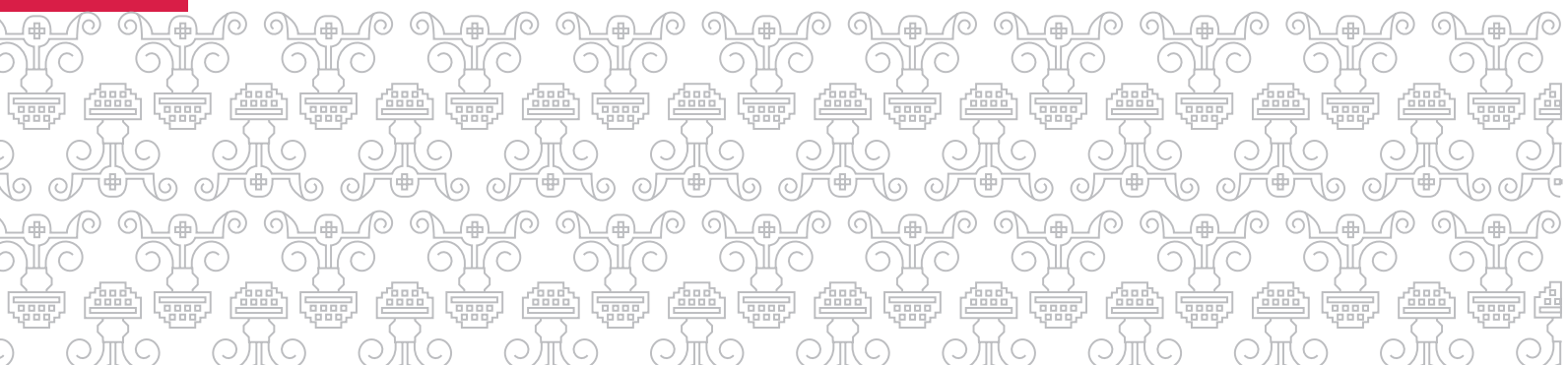

Tlamachtilli Ome

Ajasitilistli

- ◆ Xijpantis matiltillilli tlen kipixtok Tlaltlanawatilli.
- ◆ Xitlaixpowa wan tijpantis kej motekpantok tlalnamikilli ipan Tlaltlanawatilli.
- ◆ Xitlaixpowa.
- ◆ Xikuamachillis kenijkatsaj motekiwia tlachiwalistli.
- ◆ Tijsenkawas kenijkatsaj mochiwa se tlanotsaloni.
- ◆ Xitlajkuilos se tlanotsaloni.
- ◆ Xikualchibas nejtolli, xijpiwilijtia wan xijmiyakilijtia matiltillilli kampa kinamiki.
- ◆ Xijpantis kenijkatsaj mokualsenkajtok nejtolli.
- ◆ Xijpantis tlaya matiltilli nejneltolli tlen ika titekitikej.
- ◆ Xijwikalos nejnejtolli tlen ika titekitikej.

1. Xijtlajtlachili wan xitlaixpowa ijtolli.

2. Ximopowilikan iwaya mowampoyowaj.

¿Tlake timoiylwiya kiijtowa ijtolli?

¿Tikixmati Tlaltlanawatilli?

¿Tlake matiltilli Tlaltlanawatilli?

3. Xijteemo amailwiyotl ipan Tlaltlanawatilli, xitlaixpowa itokaj wan iompakatokaj wan xitlajkuilo ipan wasanilli.

---

4. Xitlaixpowa “Tokajyotl tlen eyi, tlen almontlalli wan chinankomej” wan xikintekpana ininxexelka.

( )

Tlen se ixelka. Tlen nochi moixnextis

( )

Tlen ome ixelka. Tlen almonpixkemej wan asinij

( )

Tlen eyi ixelka. Kej motekipanowa almontlalli

5. Xijteemo ipan amailwiyotl Tlaltlanawatilli wan xitlaixpowa kaxtoll
wan ome tlapowaltlanawatilli (17), teipaj ika motlajtol xitlajkuilo
kenijkatsa kinemilia amasenkawalli kemaj moaxkatia almontlalli.

---

6. Xijtlajtlachili Tlaltlanawatilli wan xitlajkuilo ipan tlatsaktli
intojtokaj wan tlen tlanawatia.

Itokaj	Tlen kiijtowa
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>
<hr/>	<hr/>

7. Xikinankili tlajtlanilistli.

¿Katliya kijtowa kenijkatsa monepantisej wan kitekiwisej almontlalli?

¿Katliya kiijtowa kenijkatsa motekiwis tlalkojkotoktli?

¿Tlaya tlapowaltlanawatilli chinankokamati?

---

8. Xijnankili tlajtlanilistli.

¿Tlaya nopa tlanawatilli wan kenke motekiwia?

¿Tlaya kiijtowa nopa Tlaltlanawatilli?

¿Keski tlaxexelolli kipia?

Xitlajkuilo ika motlajtōl tlen tikuamachilij ika Tlaltlanawatilli.

Xitlajkuilo tlen monelneki Tlaltlanawatilli ijasitilis.

¿Tlake itekij Tlaltlanawatilli?

---

9. Xijtlajtlachili nejtolli wan xijpanti ika se tlawasantli tlen imelak nejtolli ixexelka.

Sentik Tlanawatilli tlen Yektik
Sentilli Tlayakantekipan Tekipan kiyekana
Tlanawatilli Tlayakantakipan
Amochkalko

Tlanawatilli itokaj

TLALTLANAWATILLI ITOKAJ

Yankuik Tlanawatilli Kimoyajkej Mexkotekichiwaniy ipan
26 itekij febrero meetstli 1992 xiwitl.

Tonalli

MOTEKIWIYA NEJTOLLI

Tlen teipaj tlasenkawalli 09-07-1993.

Amatenoj kiwikase Mexkochimalli, kiijtowa: Nochi Sansejko Mexko
Tlatokayotl, weyi Mexko Tekikalko Tlanawatilpan.

Carlos Salinas de Gortari: Mexko Tlanawatijketl, nochi Mexkoewaniy ma
kimatikaj, Mexko Tlanawatilchiwaniy, nechwalnawatiaq ni Tlanawatilli:

Tlen ni Mexko Tekikalko Tlanawatilpan kineki ma nimechmatilti ni
tlanawatilli

Ajkia kiijtoj ma mochiwa
tlanawatilli

IJTOLLI

MEXKO TEKIKALKO TLANAWATILPAN, KIJTOWA:

TLALTLANAWATILLI

TOKAJYOTL 1

IXNEXTILI TLEN IKA TLAYEKANAS

TOKAJYOTL 2

KEJ MOSKALTIS WAN KEJ MOSESENKAWAS MILTEKITL

Nejtolli

Xikilnamiki:

Ni Tlaltlanawatilli: ni se nechikoltlaltlanawatilli tlen kiyekana, kiiijita tlalli wan miltekitl, kiita kenijkatsa motlalkotonaj.

Tlaltlanawatilli kiiijita almontlalli wan kixelowa kej ni:

- I. Tlalli kampa mochantiaj
- II. Tlalli tlen kisentikatekiwia
- III. Tlalkojkojtoktli

Xitlaixpowa**I. Xitlaixpowa wan xijnejnemili tlajtolpamitl.**

1. Yejyektsij tlameetstona. (Ikaneltlatepanitalli)
2. Nikaj nochi tekitij. (Tlapinajtijkayotl)
3. Amo ximoechkawi kuastsintla keman tlatlatsini. (Ikaneltlatepanitalli)
4. Sampa titlakuasneki. (Tlapinajtijkayotl)

Tijmatiyaya:

Tlen tlaixpowa, kiyejyekchiwa itlaixpowal keman kinixmajtojka ajkia inijwanti kitlakakilisej, tlaj konemej o wewetlakamej. Totlakayo nojkia moneki kiixnextis tlaya titlamatiltisnekij. Nojkia moneki tikintlachilis tlen mitstlakakilia kejnopa tijmatis tlan mitstemachilia.

Nojkia moneki tijmatis tlaya kinpaktlia tlakakinij kejnopa tikinmatiltis se kualli matiltilli.

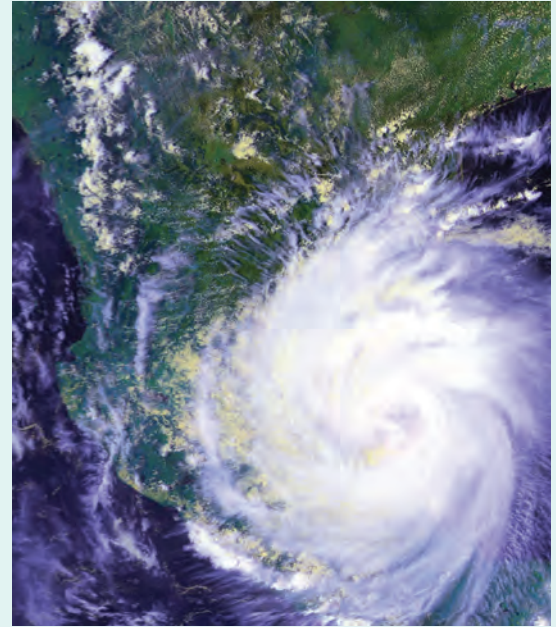

2. Xitlaixpowa ni nejtolli wan xijnankili tlajtlanilli.

Ejekawelatl Diana

Altepetl Wexotlan nelia kuali itstoyaj ipan chikomej (7) itekij agosto meetstli, nawi tsontli wan kaxtolpowalli xiwitl (1990) panok se kuesoli. Nojwaj ijnalok pejki chikawak tlaawetsi, tlatomoni, tlatlatsini wan se ejekayotl kalxoxoletski, miak masewalmej mochololtijkej, kampewelli kakistiya tsajtsij siwamej wan konemej, ipan chikueyi (8) itekij agosto. Mochijki se flawelatl, mijkej miak masewalmej, tlapiyalmej, kinwikak kaltinij wan sekinok tlamantinij. Ni altepetl mokajki tlapasolkaj.

Tlajkuilojketl: tlamachtijketl Aurelia Hernández Lara

3. Ximopowilikan ininwaya mowampoyowaj.

¿Tlaya kiijtowa nejtolli?

¿Ajkiya inijwantij kintenxixtia?

¿Tijmati sekinok tlamantli? Xijtempowa.

4. Mokuamachilis notlaixpowal.

Nijmatki tlen kiijtosneki sesen pilnejtoltsin.

Kena ( )

Axtle ( )

Owij nijtenkixtij se ome kamanalli.

Kena ( )

Axtle ( )

5. Xijtlapejpeni se nejtolli ipan ixpowalamochtli wan ximonejnemili titlaixpowas kemaj timomachtiki.

Ximopalewi ika tlen mitsilwiya tlani:

- San xikixtojtoka nejtolli wan xijtlachili tlaya kiiytosneki.
- Kualli titlantenkixti.
- Xijpanti tlanamilikilli tlen tlayakantok wan tlen tlatokilia ipan ni nejtolli, wan xijyejyeko tlaixpowalli ika miyak tlamantli, kemantika moneki tikintlachilis tlen mitstlakakiliaj wan amo xijkuapolo pilneltoltsin.
- Xikilnamikto nejtolli itokaj, ipan tlaya amaiswatl tijpantis wan ankij tlajkuiloj wan tlajtolixtonketl. Ni matiltilli tikijos achtowi kemaj titlaixpowas.

1. Xijtlajtlachili tlaixkopinkayotl wan xitlaixpowa kamanalli.

2. Xitlatempowa iwaya motlamachtijka wan mowampoyowa wan xitlanankilli.

¿Tlaya nejtolli kimakakej tlakatl?

¿Tlaya matiltilli kipia tlanotsaloni?

¿Tikinixmati sekinok tlanotsaloni?

¿Tlaj tijchiwaskia se tlanotsaloni tlaya titlayolmewaskia?

---

3. Xitlaixpowa tlanotsaloni.

Tlanotsaloni

Awakatitlan Hgo., 13 itekij febrero meetstli 2008 xiwitl.

Tetat, tlen mokonemachtia kaltlamachtiloyan “BENITO JUÁREZ” tlen se ixelka tlamachtistli, mitsnotsa pampa nochi timosentilli, ipan tonalli kaxtoli (15) itekij febrero meetstli, ipan chikuasej kawitl ika teotlaki.

Kampa moyolmelawas kenijkatsaj momachtia mokonej.

**Ika Tlatepanitali
Tlen Kiyekana Kaltlachtiloyan**

4. Iwaya se mowampoj xijnankili tlajtlaniltinij.

¿Ajkeya kimatiltia ni tlanotsaloni?

¿Tlaya matiltilli?

¿Ajkia matiltilli?

¿Tlaya ika tlanotsaj?

5. Xikilnamiki tlaya moneki ipan se tlanotsaloni.

TLANOTSALONI

Tekipan

Xaltokan, Hgo., 20 itekij enero meetstli 2008 xiwitl.

Nochanewa:

Ni tekitikapaj mitsnotsa ipan se matiltillilli sentilistli ipan tonalli sempowalli itekij marzo meetstli 2008 xiwitl, chikueyi kawitl ika tlayowa.

Ipan ne kalwilantli timokamawisej kenijkatsa motekiwis.

Ika tlatlepanitali

Tlanawatijketl

Xikilnamiki:

Tlanotsaloni: Nopa se amatl tlen ika monotsa se masewalli ma monechkawi ika seyok o ipan se tekitikapan. Ixnesi ika tlaya tlanotsaj, tlen tonal, tlen kawitl, kanke, tlen meetstli, xiwitl wan ajkia tlanotsa.

6. Ximopowilikan iniwaya mowampoyowaj tlaya matiltillilli tlawel moneki kimatisej tlen nochi itstokej mochinanko wan xitlajkuilo se tlanotsaloni.

Xijtemolikaj tlaya tlanotsaloni inkisenkawasej, ximopalewikaj ika tlajtlanilli.

Tlen moneki:

Tekitikapan tlen tenotsa:

Tonalli:

Akia tijtitlaniliaj:

Kemaj:

Kanke:

[illegible]

8. Xikijita wan xijkualchiwa nejtolli.

Xineltlachili tlaj:

- Tlanotsaloni kipixtos nochi tlen moneki.
- Keman tijpewaltia titlajkuilowa tijtekiwij weyi machiotl, ipan neltokajyotl wan keman tijpewaltia seyok tlajtolpamitl.
- Mokuamachilia tlen tikijkuiloj.
- Nochi tikijkuiloj tlen tijamatlalij ipan amatekij.

9. Xijkualsenkawa wan xikajaxiti tlanotsaloni.

Xijwijwikalti nejneltolli

I. Xitlajkuilo ome iixneska tlen Tlaltlanawatilli wan tlanotsaloni.

Tlaltlanawatilli:

Tlanotsaloni:

---

2. Ximopowilikan wan xitlajkuilo.

¿Ipan tlaya ax sanse inintlachiyalis?

¿Keman wan kanke motekiwiq ni amatinij?

¿Kenke moijskuilowaj?

Mokuamachilis tlajtoli

I. Xitlaixpowa nejtolli.

Se pilokichpiltsij

Se pilokichpiltsij kuajkualtsij moskaltia pampa inana kitlamaka, kipajpaka ika atotonilli wan kikochteka ika kuikatl.

Naman achi weyixkiya, kuali kisa iselti, itata kikowij se tlachtli; ika teotlak mawiltia iwaya iwampoyowaj.

Pilokichpiltsij nelia kineki tlajkuilos, iikniwaj kinextilia ma tlaixpowas, tlajtejkis, tlapas wan kuikas. Nojkia welkia ajki wan tlajtlama.

Tlamachtijketl: Aurelia Hernández Lara

2. Sampa xitlaixpowa nejtolli, xijpanti chiwalistli wan xitlajkuilo.

Pilokichpiltsij

3. Xikaxiti tlajtolpamitl ika tlajtolli tlen eltok tlatsakpaj.

tooka

kiteki

kuikaj

tlaxpowaj

motlalowa

tlakuasej

Notata _____ tomilaj.

Elena _____ tomatl.

Ika ijnalok _____ totomej.

Kuali _____ konemey.

Teotlak _____ tlasakanij.

_____ se yayawik chichi.

Siwapil

Nopa tlachiwalistli techilia tlachke kichiway, kichijkej o kichiwasej masewalmej wan yolkamej.

Tlan tijneki tijmatis katlia nopa chiwalistli moneki timotlajtlanisej tlachke kichiwa, kichijki, o kichiwas nopa masewalli wan tekuanimej.

Tlan techtlatlania kajtlia chiwalistli ipan tlajtolpamitl “ni okichpil kikua elotl”. Moneki timotlajtlanisej tlachke kichiwa okichpil, titlanankilisej “kikua elotl” wakinoj nopa chiwalistli “kua”.

- 5. Xitlaixpowa nejtolli “xokokatolli” ipan moixpowalomoch wan xijtemo tlajtolpamitl kampa motekiwia tlachiwalistli.**

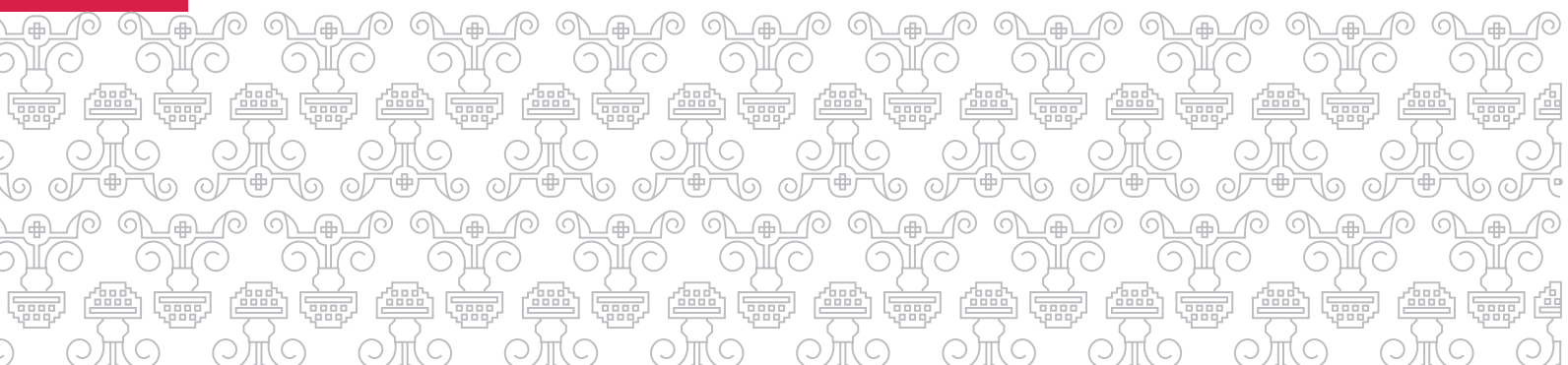
[illegible]

Tlamachtilli Eyi

Ajasitilistli

- ◆ Xijpantis tlen matiltilli *Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl* keman tijnehtlajtlachillis wan tikixpowas itokaj wan iompakatokaj nejtolli.
- ◆ Xitlaixpowa tlen kitlapejpenijtokej nejtolli *Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl*.
- ◆ Xitlaixpowas nejtolli wan tijpantijtias tlamachtilli tlen achi moneki.
- ◆ Xijkuamachilis kenijkatsaj tijtekiwis tlajtolli ipan tlajtolpamitl.
- ◆ Tikijitas kenijkatsaj tijsenkawas se **nechikolsanilamatl**.
- ◆ Tijkualtlalis nejtolli tikijitas ma kuali motekpantij ixmatilli wan kej motekiwis tlajtolli ipan **tlajtolpamitl**.
- ◆ Tijompakaijkuilos nejtolli wan tijpiwijtias matiltillilistli.
- ◆ Xijpantis tlaya matiltilli, ome nejtolli tlen ika titekitijkej.
- ◆ Xijwijwikalti kenijkatsaj moijskuilojtok se nejtolli ika seyok.

1. Xitlaixpowa nejtolli.

2. Ximopowilikan.

¿Tlaya timoilwia tlajtowaj?

¿Tijmajtoya, masewalmej intlajtol eli mexkotlajtolyotl?

¿Tlaya kiiptosneki mexkotlajtolyotl?

¿Tikixmati *Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl*?

3. Xijtemo ipan amatl *Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl*, xitlaixpowa itokaj wan iompakatokaj. Xitlajkuilo ipan tlawasanilli tlen mitstlajtlanilia. Achtowi ilwili.

¿Tlake timoilawia eli se tlanawatilli?

¿Kenke kichiway tlanawatilli?

¿Tlake matiltilli Tlanawatilli tlen Kimanawia Mexkotlajtolyotl?

¿Kenijkatsajtik kiiykuilojtokej?

¿Keski iompakatokaj kipia?

---

4. Tlen ika tijnankilis tlajtlanilistli xijtemo ipan pilmelajketl. Tlapajpeniltik tlaixpowalli.

¿Ajkia kichijchiwa ni tlanawatilli?

¿Tlake seyok tlanawatilli mopatatok?

Ika motlajtol xikijto tlaya kiijtowa nepowaltlanawatilli 4 ipan 1 ixelka.

Xikijto eyi tlanamikilistli tlen achi pankistos ipan 7 nepowaltlanawatilli tlen I ixelka.

Xitlajkuilo tlen kiijsosneki nepowaltlanawatilli 9 tlen II ixelka.

---

5. Ximopowilikan.

Tlaya tlajtowa Tlanawatilli tle Kimanawia Mexko Masewltlajtolyotl.

Tlake kiijsosneki:

- Kijmoyawa tlanawatilli ma motekiwi toneltlajtol.
- Toneltlajtol wan kaxtiyaj eli mexkotlajtolyotl.
- Axakan welis tepinajtis pampa motekiwia toneltlajtol.

Xitlaixpowa ixelka tlen ixexelka III wan IV wan xikijto tlake timoilwia matiltilli.

6. Xitlajkuilo ipan moamaj kenijkatsaj tijnechikos nochi tlanamikilistli wan tikixpowas.

7. Xijtlajtlachilli nejtolli wan xijnexi ika se tlawasanilli kampa imelak matiltillilli ipan tlatsakpan.

Cámara de Diputados del H. Congreso de la Unión

Secretaría General

Secretaría de Servicios Parlamentarios

Dirección General de Bibliotecas

Nueva Ley DOF 13-03-2003

Tlanawatilli itokaj

Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl

Tonalli

Nejtolli tlen motekiwujtok.

Yankuik Tlanawatilli tlen Kimoyajkej Mexkotekichiwaniy ipan 13 itekij Marzo meetstli tlen 2003 xiwitl.

Amatenoj kiwuika se Mexkochimalli, kiijtowa: Nochi Sansejko Mexko Tlatokajyotl.- Weyi Mexko Tekikalko Tlanawatilpa.

VICENTE FOX QUESADA: Mexko Tlanawatijketl, nochi Mexkoeuanij ma kimatikaj: Mexko Tlanawatilchiwaniy, nechwaltitlaniliaj ni Tlanawatili:

NECHMAKA TLANAWATILLI

Ajkia kiijtoj ma mochiwa tlanawatilli

NOCHI MEXKOTLANAWATILCHIWANIY, TEMMAKAJ TLANAWATILLI: KIYOLITIJKES TLANAWATILLI TLEN KIMANAWIA MASEWALMEJ INAXKAYOTLAJTOL WAN TLEN MOYANKUILIJTOK, MOTLATSKILIJTOK TLANAWATILLI IPAN IV IXELKA TLEN 7 TLAPOWALTLANAWATILLI IPAN TLANAWATILTLAMACHTILISTLI. TLEN SE TLAPOWAL TLANAWATILLI. Moyolitia Tlanawatili tlen Kimanawia Masewalmej Inaxkayotlajtol, kej ni moijkuiolto:

TLANAWATILLI TLEN KIMANAWIA MASEWALMEJ INAXKAYOTLAJTOL

Tokajnejtolli itokaj

Ompakatokajyot I

TLEN TLANAWATIA

Tlapowaltlanawatilli

TLAPOWALTLANAWATILLI I. Ni tlanawatili nochi innekilis kinajasi masewalyotl, motlanawatilketsa ipan nochi Mexko tlali Tlatokajyotl wan kipia kimokuitlawis kipatiitas wan kimanawis axkayotlajtolyotl, tlen se masewali,

pilaltepetsitsij wan chinanko masewalmej, nojkia tlatlalwia ma motekiwi wan ma mochikaualti masewaltlajtolyotl.

TLAPOWALTLANAWATILLI 2. Masewaltlajtolyotl nochi tlen walaj tlajtolyotl kampa pilaltepetsitsij wan chinankotini tlen mochanlitokej ipan Mexko tlalli kemaj ayokkisenkawayayaj tlanawatilli coyomej analimej, nojkia tlen masewaltlakatinimej ipan ni America tlalli uan mochantlajitokej ipan ni Mexko tlalli wan manmopatiita pampa intlajtol kuali motekpantok kiajkontij, kiijtjtin tlatnamikilistli, ika monojnotsaj, monawatiaj wan kiijtowaj tlen inyolo kinnojnotsa.

TLAPOWALTLANAWATILLI 3. Masewaltlajtolyotl eli axkayotlalamikilistli uan mexkotlajtolyotl. Miyakiltlajtolyotl yajayok kiyecchia uan kiyoltetilia Mexijkayotl.

TLAPOWALTLANAWATILLI 4. Ni tlanawatilli kipatiita nochi sanmasewaltlajtolyotl wan caxtiyajtlajtolyotl, elij Mexkotlajtolyotl pampa ijkinos motekiwijtiwalajtok, wan san se inpatij ipan ni Mexko tlalli, campa tlajtowaj uan campa mopantian.

TLAPOWALTLANAWATILLI 5. Mexko tlanawatilyotl ipan eyi ixelka tlanawatilli —Weyi Mexko Tlanawatilli, Tlatilanketl tlen Chinanko Tlatilanketl wan Chinanko Tlatilanketl—, intechpowi kiijtasej, kipatiitasej, kimanawisej wan kichiwasej ma moajkokui, moweyilli, motekiwui Mexkomasewaltlajtolyotl.

Xikilnamiki:

Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl, eli se tlanawatilamatl tlen kitemachia ipatij wan kimanawia axkayotlajtolyotl tlen nochi masewalmej. Ni tlanawatili kineltilia ma motekiwi, ma motlepanita tlajtolyotl maskij eliskia se omej masewalmej tlajtowaj, ijkini motemachia moiskaltis ipan tlatlepanitalistli wan ma kipatikaitakaj nochi masewalyotl.

Xitlaixpowa

1. Xitlaixpowa ika pakilistli ni se ome tlajtolpamitl.

1. Axnijpantijki. (Mokuesowa)
2. ¿Kenijkatsaj tiitstok? (Yolpaki)
3. Sekij nopanoj walawij. (Mokuesowa)
4. Namaj asikoya kiyawitl. (Yolpaki)
5. Axwelli nitlajkuilowa. (Mokuesowa)

Tijmatiyaya:

Kemaj titlaixpowa, kemantik moneki timotostejteemojtias, ijkinoy kualli tikuamachilis nejtoll.

Tlaj se kentsij tikixnextis sanilli, san achiyok mokuamachilia tlen moixpowa, wan tlaj tikijtojtias ika pakilistli tlen kinextijtjij ajkomanaltlajkuilolli ijknay tikipakilismakas ankin tlakaktosej.

Xijtemo sekinok tlajtolli wan xijnejnemilli ika ome tlamantli.

2. Xitlaixpowa.

Kemaj tijpewaltis titlaixpowas kej ni tijchiwas: tikixpowas nejtoll ixtakayantsij. Xikijitstij tlanamikilistli tlen kijtosneki. Achtowi ika moselti ximomajmachi wan teipaj xitlaixpowas.

Meetstli kiwalijka atl

Neltepak timosewaj kalixpan noweyitata, notata wan nopilikniwaj pampa kalijtik neltlatotonia.

Kualkantsin nesi ilwikatl tlayejkantixtok, sitlalimej san pepetlakatokej. Nopilikniwaj san kamatitokej kintlachiliaj wan kimpowaj sitlalimej. Notata kitlakawaltia ma amo kinmanextikan wan ma amo kimpowakaj.

—Konemej, tlan inkimpowasen sitlalimej inkimpiyasen miyaken inmokonewaj. Nopilikniwan wetskatejkej wan motlajtlanijken tlan nelia tlen kinilwijki notata.

—Xijtlachilikan ne meetstli kuajkualtsij nesi motlalijtok tepeixko —nikiluijki notata.

—Nelia, nesi kejkak techwaltlachilijtok —nechnankilijki.

—Nesi kiwalika miyak atl, Kualli tonalli walas, naman kena tijtookasej etl —nechilwijki noweyitata.

—¿Wan kenijkatsaj tikita tlaj kiwalika atl meetstli?

—Pampa meetstli kentsij ixnekuiltik, kiijsosneki wetsis atl, kemaj tlawelpaj ixnekuiltik, waajka kiwalika miyak ejekatl wan kemaj axnekuiltik kiijsosneki axwetsis atl.

—¿Wan nojkia mitsmachtijki ni tlalnamikilistli?

—Tlalnamikilistli techkawilijtejkej tlen wejkajkia totatawaj, yeka aman tojwantij nojkia moneki tikinmachtisej.

Wajkajki timokamawijtoyaj kalixpan, notata mopetlasosowijki kaltenon wan nopanoj kochki, tojwantij tikochkej kalijtik, tijkaajkej kaltsajkajyotl tlapojtok.

3. Ximopowilikan ankij mitstlakakilijkej.

¿Tlaya kijtosneki nejtolli?

¿Ajki inijwantij ininkatlajtowa?

¿Kenijkatsaj timoilwia onyekatlami nejtolli?

4. Xijkuamachilli tlaixpowalli.

Nijkuamachilij tlen kijtowa.

Kena ( )

Axtle ( )

Sekij tlajtolpamitl nikowijmatki ika nimotospejpenas.

Kena ( )

Axtle ( )

5. Xijtlapejpeni se nejtolli ipan ixpowalamochtli wan ximomajmachi, keman sempa tiwalas wajka tikixpowas.

Ximopalewijtjij wan mitsyekantij ni tlapalewilstli tlen kenijkatsaj titlaixpowas.

- San xikixtojtocas titlaixpowas wan xijpantili tlen kijtosneki.
- Kuali wan xitlawak xijtenkixtijtij tlajtoltinij.
- Kuali tostli xijtlalijtij ipan tlajtolpamitl temachtli tijkuamachilis tlen tikixpowas.
- Xiyolmajto kenijkatsaj itokaj nejtolli amaiswatl kampa mojkuijlojtok wan ajkaya tlajkuiloj wan tlajtolixtonki. Moneki tijmatis kemaj sanok tijpewaltia titlaixpowa.

1. Xitlajtlachili tlaixkopinkayotl wan xitlaixpowa ijtoli.

Domingo ika toetlak tlanechikojkej tekiwamej, kinejkej kiijitasej tekipacholli tlen kimelawa Carmela. Tlanawatijketl kinilwjki masewalmej, ma tijchiwakaj weyi tlakayotl, ma tjjpalewikaj. Nochi tlajtojkej, kitejteemojkej kemijkatsaj kimapalewisej.

Nicolás ya achi ixtlamati kichijki nechikolsanilamatl.

2. Xitlajtlachili tlaixkopinkayotl wan xitlaixpowa ijtoli.

¿Tlaya tekipacholli monextia ipan nechikoli?

¿Kenijkatsaj mosenkajkej?

¿Tlaya amatl kiiykuilokej?

¿Kenke kikuilo nechikolsanilamatl?

---

3. Xijtlajtlachilli wan xitlaixpowa se nechikolsanilamatl.

Ipan 15 itekij Julio meetstli tlen 2007 xiwitl tekititok ipan chinanko Tlachapa, tlen chinanko tlatilanketl Atlapechko, Hgo., timonechikojkej kampa weyi kalwilantli. Tlanechikoj tlanawatjketl Eugenio Hernández pampa kinejkej kiijtasej se ome tekitl.

- Achtowi kiijitak tlaj nochi tiitstokej.
- Kiilnamijki kenijkatsaj titekiwalajtokej.
- Tlen tekitl tijchiwasej wan kenijkatsaj titlaneltokasej.

Timonechikojkej 52 masewalmej kampa tijkajkej totlanawatijkaj ikamanal moilnamijki kena nochi tikixnamikisej wan timoneltokasej kemaj tijchiwasej se tekitl, tlaj se towampoj kimelawas tlanawi, moneki timotlapopolwisej, ijkino timosenkajkej, nochi techwelmatki tlen moijtojki. Nojkia moilnamijki, kemaj itlamiaj meetstli tijpajpakasej ameltinij, tijpewaltisej tijchiwasej teopaj.

San yajasaj ni ika timonechikojkej, wan tijtlamiltijkej tonechikolis, tijwasanikej ni nechikolsanilamatl wan sekij kitlalijkej inmajpil.

Eugenio Hernández Tovar

Juan Ramírez Hernández

4. Ximopowilikan.

¿Kenijkatsaj motekiwijtók tlahtolli ipan nechikolsanilamatl?

¿Tlake matiltilli?

¿Tlake itekij nechikolsanilamatl?

5. Xikilnamiki ixexelka tlen nechikolsanilamatl xitlaixpowa wan xijtekpana kej eltók ipan amaketstli.

Tokajwasantli	Kanke wan tlaya tonalli	Kenijkatsaj mosenkajkej	Tlen moijtojki ipan tlasentilli
Tlatekpan tlahtolli	Tlake itookaj nechikolsanilamatl	Chimalli	Intokaj tekiwejmej

Xijtekpana kej panotiaj ipan nechikolsanilamatl.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

---

6. Xitlajkuilo ipan tlawasantli intojtokaj tlen iajachi nechikolsanilamatl.

Nechikolsanilamatl tominkixtilli

Ipan 18 itekij Mayo meetstli tlen 2007 xiwitl tekititok tlen chinanko Ojmontitlaj, tlen chinanko tlatilanketl Wexotlaj, Hgo., timonechikojkej kampa weyi kalwilamitl. Tlanechikojki totlanawatijkaj Gregorio Arriaga ika itopilejkawaj.

- Achtowi kiijitak tlaj nochi tiitstokej.
- Kilnamijki tekitl tlen mochijki kaxtolia.
- Tominkixtilli ilwikixtilistli.

Timonechikojkej nochi kampa tijkajkej totlanawatijkaj kitlaskamatki intekij masewalmej. Nojkia moilnamijki tominkixtisej pampa nechka walaj ilwikixtilistli, motominketskej temakasej \$100.00, nochi timokuiltijke titominteemasej ikinij timosenkajkej.

San yajasaj ni ika timonechikojkej, wan tijtlamiltijkej tonechikolis tijwasanijkej nechikolsanilamatl wan sekij kitlalijkej inmajpil.

Gregorio Arriaga

Reyes Mogica Melo

Xikilnamiki:

Nechikolsanilamatl eli se amatlajkuilolli kampa moijskuilowa tlen moijskowa kemaj: monechikowaj, motlapopolwaj, kiilnamikij se tlejtleya, motlatelwaj, kisenkawaj se tekupacholli, mokuiltiaj se tlamantli wan sekinok.

Ninechikolsanilamatl kajakokui miyak matiltillistli wan axchenej owij moijskuilowa, san tlen kena moijskowa intokaj tekiwejkemej ankij kiyekanaj nechikolistli, ininwantij kinechikowaj, tlaya ipampa; motekiwia tlajtolli nejnempaj wan axmoneki tlajtolli tlen owij mokuamachilia.

Motekiwia keman se tlamantli ipatij kimpano se omej masewalmej wan kampa tekiwajkemej o tekichiwanej kiyekanan o inixtlanti, wan chinankoewanij; ipewayaj moijskuilowa itokaj nechikolsanilamatl, tlaya tonali wan kanke, inijwantij tlanechikoaj wan ajkiyojuantij kinnechikowaj, tlaya ipampa monechikowaj, tlaya ipan moyekanas, tlen moilnamijki, kenijkatsaj tlami, kiwasaniaj o kitlaliaj inwexmajpil wan kitlaliaj chimalli tlen chinanko o tekitikapan.

7. Xitlaixpowa wan xijtlapejpeni tlen moyolokisas wan ika yani xitlajkuilo se nechikolsanilamatl.

1. Walajkej tlaltekiwejmej wan kinepantlalikoj se mowampoj.
2. Mochinanko kitiwajtlalijkej Pablo.
3. Antonio wan Andrés mokualanijkej motekiwejkawaj kinnotsken wan motlapopolwijken.

8. Xomopalewi ika ni se ome tlajtlanilistli wan xitlajkuilo ipan motlakuiloltekij.

¿Kenijkatsaj tijtokajtis tlanechikolsanilamatl?

¿Tlake tonalli wan kanke mochijki nechikolistli?

¿Ajkia tlanechikojki?

¿Tlaya ipampa tijneki moijkuilos nechikolsanilamatl?

¿Tlake tekipacholli mosenkawa?

¿Ajkiwantij motokajwasanijkej?

Ximopowilkan kenijkatsaj tikilnamiktok titlajkuilos.

[illegible]

10. Xikijita wan xijkualchiwa monejtol.

1. Ipan nechikolsanilamatl moijskulojtok:
  - Kanke wan kemaj moijskulojki.
  - Tekiwejkemej wan tlanawatianij ankin kiyekankej nechikolli.
  - Tlake moijskowa.
2. Nechikolsanilamatl kipia:
  - Tlaya kiajasiken ika nopa nechikolistli.
  - Mojskowa tlen ipatin nechikolistli.
  - Nejnempaj wan xitlawak moijskoltij.

Iwaya mowampoyawaj wan motlamachtijkaj xikijitakaj.

3. Kenijkatsajtik tikjskulojtok nejtolli.
  - ¿Xitlawak tijtejtekpantok tlajtolti ipan tlajtolpamitl?
  - ¿Kuali tlakualtlalij, tlajtolti wan axmopatlak tlen kiijsosneki nejtolli?
  - ¿Kuali wan xitlawak moijskulojtok?
  - ¿Kemaj mojskowa se ome tlajtolti, kuali ontlami?
4. Kenijkatsajtik moijskuilowa nechikolsanilamatl nejtolli.
  - ¿Kuali mojsita iajachi, kej pejtewa wan kej ontlami?
  - ¿Kuali mojsita kampa tlantij achi nejtolli?
  - ¿Kipia kampa motokajwasaniaj?

I I. Sampa xitlajkuilo ipan moamaj se tlanechikolsanilamatl wan xikijitstij amo timokuapolos.

Xijwijwikalti nejtolli

I. Xikijitas ipan ni tekitlamachtili Nochi Tlanawatilli tlen Chinanko Tlajtolaxkayotl wan nechikolsanilamatl. Xitlajkuilo eyi tlamantli tlen kenijkatsajtik moijkuilojtok ni ome nejtolli.

Nochi Tlanawatilli tlen
Chinanko Tlajtolaxkayotl

Nechikolsanilamatl

---

2. Xitlajkuilo wan ximopowilikan.

¿Kanke timoilwia ax san se?

¿Kemaj wan kanke motekiwia ni ome tlamantli nejtolli?

¿Kenke moijkuilowa?

Xijkuamachilli tlajtoli

1. Xitlaixpowa.

Chinanko Xaltokan

Ipan ni chinanko itstokej tekiwejmej tlen kimokuitlawiaj almontlalli, chinanko nemilistli wan sekinok tlen kipalewiaj kaltlamachiloyan. Keman kijnamikij se ilwitl nochi mopalewiaj nojkia keman se iniwampo kimelawa se kuesoli sentik momapalewiaj ax momakawaj. Yeka ika yejyektsij itstokej ni masewalmej, moikneliaj wan motlepanitaj.

Nikaj nochi tekitij siwamej kichiway yejyektsitsij tlajtsontli wan ajwiyak pantsin.

Tlajkuilojketl: Aurelia Hernández Lara

2. Mamitspalewi motlamachtijkan tikijkuiilos se nejtolli.

Xikixpowa nejtolli tlen tikijkuilojki wan xijpanti wan xitlajkuilo tlajtolpamitl.

Tijmatiyaya:

Tlajtolpamitl: nejtolli tlen kiijtowa asitok tlajlamikilistli.

Onkaj nawi tlamanlti tlajtolpamitl: tlajtlaniltlajtolpamitl, yolajkomanaltlajtolpamitl, tlanawatiltlajtolpamitl wan saniltlajtolpamitl.

Kej ni tikonijtosen:

Tlajtlaniltlajtolpamitl: ¿Kemaj tiwalas nochan?

Yolajkomanaltlajtolpamitl: ¡Teikneltsin Pedro, axkikuajki nanakatli!

Tlanawatiltlajtolpamitl: Xikintlepanita mowampoyowaj.

Saniltlajtolpamitl: **Julia** yajki tlachikuenito.

Sekij tlajtolpamitl moijtowa sanika se tlajtolli, kej: **Ximewaya, Xiwala**. San nochi nechikoltlajtolli moneki tijtekiwisej wan tikijtosej asitok tlanamikilistli. **Jorge** wan **Fatima** yajkej mawiltitoj.

Uexketl itokaj

Tayotl tsonkiskayotl

Nanyotl tsonkiskayotl

Tokajyotl (Tinij)

Xikixnexti ika se ☒ eltlapaltsij tlen ika kwalli mosenkajki nochi tlaixmatilli
ipan ni tlamachtilli.

RFE o CURP

Setilistli Se

Tlamachtilli Se

- ☐ Kudli xijtekpana kemaj tikijkuilos nauatlajkuilomachtiotl.
- ☐ Xikijkuilo motokaj ika motsankiska kampa tiitsok, mochinanko itokaj, mochinanko tlatlanketl wan motlatlankaj kampa tieua.
- ☐ Xikijto tlaya kiijtowa nejneltoltsitsij kej machiopantli wan se amatlatilli.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke motekiwiya nejtoltsitsij kej: machiopantli wan se amatlatilli.
- ☐ Xijpanti, xitlaixpowa wan xitlajkuilo ipan tlajtolpamitl tlajtolli tlen kiijtowa neltokajyotl tlen tlamantiniy inintokaj, tlatokajyotl, tlen yoltokaj (tokajyotl).

Nikijtowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

Tlamachtilli Ome

- ☐ Xikijto tlaya kiijtowa nejneltoltsitsij kej se tlatenkawaloni wan se tominselilli.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke motekiwiya nejneltolli kej: tlatenkawaloni wan se tominselilli.
- ☐ Xikixpowa tlen kototsitsij machitilli.
- ☐ Xikijita ipan tlaya axsan se ni ome nejneltolli tlen ika titekitekej: tlatenkawaloni wan tominselilli.
- ☐ Xipanti, xitlaixpowa wan xitlajkuilo ipan tlajtolli tlamiyakijtokajyotl -mej.

Nikijtowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

Tlamachtilli Eyi

- ☐ Xikijto tlaya kiijtowa nejtoltsitsij kej se tlamatilli wan se pajsenkajyotl.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke motekiwiya nejneltolli kej: xipantli wan se amatlajtlanilli.
- ☐ Xikixpowa tlen kototsitsij machitilli.
- ☐ Xikijita ipan tlaya axsanse ni ome nejneltolli tlen ika titekitekej: xipantl wan amatlajtlanilli.
- ☐ Xipanti wan xitlajkuilo ipan kototsitsij tlajtolpamitl: tlajtolli tlen kipatla masewaltokajyotl (tetokajpatlaketl).

Nikijtowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

AMATLAIXYEJYEKOLLI

Nitlaixpowa wan nitlaqkuiowa ika Kuextekapan nonawatlaqitol

San iyojisi tlen se itlayejyekol

Tlake nimomachti

Ipan tlake njitekiwis

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

Tokaitl wan tokawasantli tlen telpokatl o wejweyinti

Nekiloni tlen mochiwa

Fecha _____

Kanke mochiwa

_____

Tokaitl wan tokawasantli tlen kinawatia tlayejyekolli

Uexketl itokaj

Tayotl tsonkiskayotl

Nanyotl tsonkiskayotl

Tokajyotl (Tinij)

Xikixnexti ika se ☒ eltlapaltsij tlen ika kwalli mosenkajki nochi tlaixmatilli
Ipan ni tlamachtilli.

RFE o CURP

Tlamachtilli Se

- ☐ Xikijto tlaya kijitowa nejneltotsitsij kej se amaliwyotl wan se tlatlawilamatl.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke mofekiwiya nejneltolli kej: amaliwyotl wan tlatlawilamatl.
- ☐ Xikixpowa tlen kototsitsij machiltilli.
- ☐ Xikijita tlaj axsanse tlen ni ome nejneltolli tlen ika titekitekej: pilmelajketl wan tlatlawilamatl.
- ☐ Xiipanti, xitlaixpowa wan xitlajkuilo ipan kototsitsij tlajtolpamitl: tlajtoltinij tlen kijitowa kenikatsajikej masewalmej, tlapiyalmej wan tlamantinij (tokajtlasenkajketl).

Nikijitowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

Setilistli Ome

Tlamachtilli Ome

- ☐ Xikijto tlaya kijitowa nejneltotsitsij kej tlen Ome Ixelka tlen almompiyanij wan asinij tlen Tlatlanawatilli wan se tlanotsaloni.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke mofekiwiya nejneltolli kej: Tlatlanawatilli wan se tlanotsaloni.
- ☐ Xikixpowa tlen kototsitsij machiltilli.
- ☐ Xikijita ipan tlaya axsan se ni ome nejneltolli tlen ika kitekitekej: Tlatlanawatilli wan se tlanotsaloni.
- ☐ Xikijto katliya tlajtolli kijitowa tlen mochiwa (tlachiwalistli) ipan tlajtolpamitl.
- ☐ Xikijkuilo kampa tlakaktok tlatolli tlen kijitowa tlen mochiwa, (tlachiwalistli), ipan kototsitsij tlajtolpamitl.

Nikijitowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

Tlamachtilli Eyi

- ☐ Xikijto tlaya kijitowa nejneltotsitsij kej Tlanawatilxekayotl tlen Tlajtolaxkayotl Tlanawatilli wan se nechikolsanilamatl.
- ☐ Xikijto tlaya tlayolmelawa wan kenke mofekiwiya nejneltolli kej: Tlajtolaxkayotl tlanawatilli wan se nechikolsanilamatl.
- ☐ Xikixpowa tlen kototsitsij tlatempowalistli.
- ☐ Xikijita ipan tlaya axsan se ni ome nejneltolli tlen ika titekitekej: Tlatlanawatilli wan se tlanotsaloni.
- ☐ Xikijto kototsitsij tlajtolpamitl ika tlajtolli tlen kijitowa tlen mochiwa (tlachiwalistli).
- ☐ Xikijkuilo kototsitsij tlajtolpamitl ika tlajtolli tlen kijitowa tlen mochiwa (tlachiwalistli).

Nikijitowa ika kwalli mosenkajki nochi ni tlamachtilli.

Tonalli _____

Itokaj wan tokajwasantli tlen tlamachtijketl

AMATLAIXYEJYEKOLLI

Nitlaixpowa wan nitlaqkuliowa ika Kuextekapan nonawatlaqitol

San iyojisi tlen se itlayejyekol

Tlake nimomachti

Ipan tlake njitekiwis

<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>
<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>

Tokaitl wan tokawasantli tlen telpokatl o wejweyinti

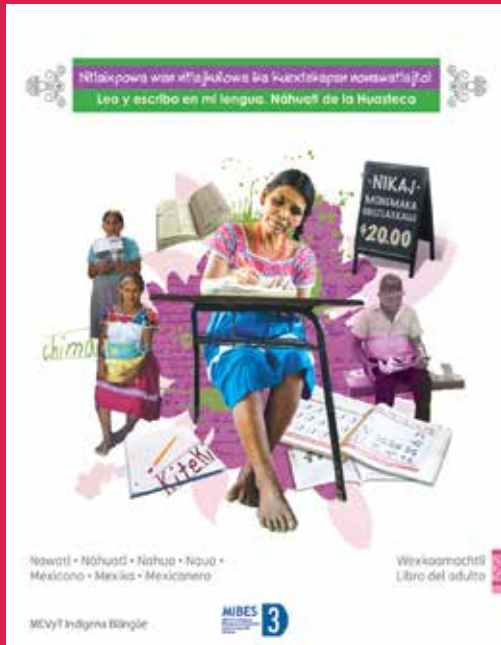
Nekiloni tlen mochiwa

Fecha _____

Kanke mochiwa

_____

Tokaitl wan tokawasantli tlen kinawatia tlayejyekolli

*Ipan ni amochtli tijpantis nochi
tlen ika titlatekiwis, timomachtis
tijyeekos tlajtoltlajkuilolli tlen ta
tikamati, ika ya tijpewaltis tikixmatis
se ome tlasenkawalistli tlen kipia
motlajtol, nojkia tijtokilis tlamachtli
tlen ika tiyajatis titlaixpawas wan
titlajkuilos ika nawatlajtoll.*

GOBIERNO DE
MÉXICO

EDUCACIÓN
SECRETARÍA DE EDUCACIÓN PÚBLICA

INSTITUTO
NACIONAL PARA
LA EDUCACIÓN
DE LOS ADULTOS

ISBN: 978-607-9033-53-8

9 786079 033538

DISTRIBUCIÓN GRATUITA
San temajmakaj

Este programa es público, ajeno a cualquier partido político. Queda prohibido su uso para fines distintos a los establecidos en el programa.